

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Teologická fakulta

Katedra církevního a civilního práva

Bakalářská práce

**LEGISLATIVA ÚSTAVNÍ VÝCHOVY
DĚTSKÉHO DOMOVA**

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Hyková

Autor práce: Daniela Řepásková

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Ročník: III. KSo

2007

Prohlášení

Prohlašuji tímto, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

V Praze dne 3.4.2007

.....

Poděkování

Děkuji Mgr. Kateřině Hykové za vedení mé bakalářské práce a za konzultace, které se mi staly velkou inspirací. Velký vděk chci také projevít PhDr. Lence Průšové za četné konzultace k této práci, které mi pomohly vtisknout mé představy do srozumitelné osnovy. Pak také děkuji svému manželovi Pavlovi za trpělivost, s jakou snášel „zaplnění“ našeho společného domova tímto nelehkým tématem, které v momentech, kdy jsem o něm přímo nemluvila, připomínalo svou přítomnost nahromaděnými právními publikacemi s tímto tématem.

Obsah:

TEORETICKÁ ČÁST BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	6
ÚVOD	7
1 ÚSTAVNÍ VÝCHOVA	8
1.1 Historie ústavní výchovy	11
1.2 Výkon ústavní výchovy	13
1.3 Typy ústavů.....	14
1.3.1 Diagnostický ústav.....	14
1.3.2 Dětský domov se školou	15
1.3.3 Výchovný ústav	15
1.3.4 Dětský domov	16
2 PRÁVNÍ NORMY, POUŽITÉ PŘI NÁSTUPU DÍTĚTE DO ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍ PRO VÝKON ÚSTAVNÍ NEBO OCHRANNÉ VÝCHOVY A PROBLÉMY S TÍM SPOJENÉ	17
2.1 Legislativa při přijetí dítěte do školského zařízení dětského domova.....	21
2.2 Úkony při nástupu dítěte do dětského domova	22
2.3 Správní řízení dle zákona 500/2004 Sb.	24
2.4 Právní podklady dočasného opuštění dětského domova.....	25
2.4.1 Hospitalizace dítěte, svěřeného do zaopatření dětského domova.....	26
2.4.2 Navazující školská zařízení	26
2.4.3 Spolupráce sociálního pracovníka dětského domova s dalšími institucemi	27
3 UKONČENÍ POBYTU V DĚTSKÉM DOMOVĚ	28
3.1 Zrušení ústavní výchovy	28
3.2 Přemístění	29

PRAKTICKÁ ČÁST BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	30
4 STRUKTURA PRÁV DÍTĚTE V ZAŘÍZENÍ „Dětský domov Lety“	31
4.1 Struktura DD Lety	32
4.2 Kasuistika Darina (Usnesení OS o vydání předběžného opatření).....	34
4.3 Kasuistika Miroslava (Rozsudek OS v trestním řízení mladistvých).....	36
ZÁVĚR	38
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	41
SEZNAM PŘÍLOH	45
PŘÍLOHY	46
ABSTRAKT	54
ABSTRACT.....	55

TEORETICKÁ ČÁST BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

ÚVOD

Rodina má pro vývoj lidského rodu nezastupitelný, historicky určený význam. Je původním společenstvím – primární skupinou, starším než stát. Vlastní způsob rodinného sdružování a zejména jeho právní formy nejsou neměnné, stejně jako nejsou neměnné ani funkce, které rodina po věky plnila a plní v současnosti. Formy rodinného soužití v současném světě se vyznačují neobyčejnou různorodostí. Vytvářejí je tradice, náboženství a kulturní vlivy.

V neposlední řadě podobu rodiny ovlivňují více, či méně právní normy, které jsou na daném území závazné. Rodinné soužití zaujímá v systému životních hodnot jedince významné místo. Stát by autonomii rodiny neměl ignorovat. Současně ovšem, při plném respektování svobody, vyžaduje rodina ochranu a podporu státu. Ochrana a podpora rodiny je zakotvena v základních právních normách – Ústavě České republiky a ústavních zákonech.

Ústavní zákonodárství pokládá za vhodné vyjádřit a zajistit ochranu společensky slabších členů rodiny. Tato legislativa vzniká na základě problematiky autonomie chování jednotlivých členů rodinného společenství k sobě navzájem, zejména z pohledu společenského, kdy je povinností státu práva jednotlivce a jeho povinnosti vůči ostatním členům rodiny upravovat. Právní předpisy počítají s povinností pomáhat členům rodiny a pečovat o potřebné. Někteří jedinci ale uložení takových povinností a jejich plnění osobně považují za hrubý zásah do svých představ o vlastním životě. Mnoho rodin prožívá pocit ztráty primárních lidských jistot, nenaplnění pocitu bezpečí, což rozvrací psychiku jejich členů.

Tam, kde mnohé sociální teorie a snahy o sanaci rodiny selhávají se postupuje krok za krokem s možností vyřešit určitý lidský – převážně dětský problém postupnými kroky dle platných legislativních norem, které zůstávají otevřené, mění se realitě. Nastupují institucionální zařízení, v převaze dětské domovy, se všemi konkrétními vztahy, připravené podat pomocnou péči tam, kde je třeba vytvořit náhradní rodinné společenství.

Cíl bakalářské práce – zdůvodnění volby tématu

Ve své bakalářské práci bych chtěla nastínit výběr a aplikaci právních norem v zájmu ochrany dítěte v zařízení pro výkon ústavní výchovy - dětského domova. Existují mezinárodní úmluvy týkající se práv dětí, především Úmluva o právech dítěte z roku 1990¹, která se zabývá zájmy dítěte“. V mé bakalářské práci bych chtěla popsat konkrétní právní normy, které tento pojem

¹ NOVÁ, H. Úmluva o právech dítěte. Sdělení č. 104/1991 Sb. federálního ministerstva zahraničních věcí. In HOLUB, M., NOVÁ, H., HYKLOVÁ, J. *Zákon o rodině – komentář a předpisy souvisící*. 7. vydání. Praha: Linde, 2005, s. 577.

naplňují a čím jsou podstatné. Konkrétně totiž „zájem dítěte“ neurčují, ani určit nemohou, protože jej užívají v různých souvislostech, ale svou právní úpravou chrání zájmy dětí v nejrůznějších podobách, a to v podstatě i tehdy, kdy zájmy dětí nemají zvláštní, zákonem vymezenou formu, nejsou tedy ani výslovně v zákoně uvedeny. Doufám, že se mi podaří objasnit tyto problémy jednoduše a srozumitelně tak, aby byl patrný obecný přístup k možnostem legislativy v prostoru ochrany zájmu dítěte v ústavním zařízení dětského domova. Tyto poznatky budou prakticky využitelné v sociální práci každého dětského domova.

Motto pro bakalářskou práci

„ Norma je definována jako výraz rozumového řádu, který umožňuje člověku zaměřit se svobodně k dobru. Stanovuje hranice jeho svobodě a klade na ni požadavky. Stává se pro ni závazným vodítkem, rozumově zdůvodněným, ve vztahu k mravnímu jednání.“²

Péče o nejslabší členy společnosti vždy vystihuje úroveň společnosti. Tím, jak se chováme k malým dětem, ke starým lidem, k postiženým jedincům, vysíláme signál o naší vyspělosti.

1 ÚSTAVNÍ VÝCHOVA

Výklad pojmu

„Ústavní výchova je typem náhradní kolektivní péče o dítě. Umístění do ústavní výchovy představuje nejzávažnější zásah do výkonu rodičovské zodpovědnosti.“³

Ústavní výchovu můžeme zmínit především civilního typu. Ústavní výchova může být nařízena nad nezletilým rovněž jako ochranná, na základě rozhodnutí soudu v trestním řízení, kdy soud upouští od uložení trestního opatření nad mladistvým⁴. V mé práci se budu věnovat ústavní výchově civilního typu. Soud nařídí ústavní výchovu také tehdy, pokud nemůže být o dítě postaráno ve vlastní rodině. *„ Výchova dítěte je vážně ohrožena nebo vážně narušena a jiná výchovná opatření nevedla k nápravě nebo jestliže z jiných závažných důvodů nemohou rodiče výchovu dítěte zabezpečit, může soud nařídít ústavní výchovu nebo dítě svěřit do péče*

² ŠRAJER J., RYNEŠOVÁ M., FELDMANN V. *Život z víry*, [překlad 2. dílu katolického katechismu pro dospělé]. 2. vydání. České Budějovice: Teologická fakulta Jihočeské univerzity, 2005. s. 67.

³ RADVANOVÁ, S. – ZUKLÍNOVÁ, M. *Kurs občanského práva – instituty rodinného práva*. Praha: C.H. Beck, 1999. s. 146.

⁴ § 11 zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů.

*zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.*⁵ Dítěti může být nařízena ústavní výchova i na základě žádosti rodičů. Soud nařídí ústavní výchovu pokud jiná výchovná opatření nevedla k nápravě. Výchovná opatření ukládá sociální kurátor oddělení sociálně-právní ochrany dětí obce s rozšířenou působností.

Rozhodnutí soudu o nařízení ústavní výchovy mohou předcházet mírnější výchovná opatření :

- a) napomenutí nezletilého nebo rodičů,
- b) stanovení dohledu nad nezletilým (bývá zpravidla prováděn v součinnosti se školou),
- c) uložení omezujících opatření, která zabrání škodlivým vlivům na výchovu nezletilého, zejména se jedná o zákaz návštěv vybraných míst pro nezletilého nevhodných.

Podle institutu tzv. předběžného opatření⁶ je možno odebrat dítě z rodiny na základě rozhodnutí soudu. I podle dnes platné úpravy mají pracovníci orgánů sociálně právní ochrany dětí pravomoc navrhnout umístění dítěte do ústavní péče formou předběžného opatření při důvodné obavě o život či zdraví dítěte. Návrh podávají místně příslušnému okresnímu soudu, který je povinen do 24 hodin rozhodnout o nezbytnosti takového umístění do ústavní výchovy nebo do péče fyzické osoby, kterou v rozhodnutí označí. Toto „předběžné opatření“ je účinné jeden měsíc. Do té doby musí být soudem rozhodnuto dále. Např. o nařízení ústavní výchovy. (Antonín Bůžek, Jan Michalík, 2000): „*Zde je nutno připomenout povinnost všech orgánů řešících situaci dítěte, vyslechnout jeho stanovisko a přihlídnout k němu v míře odpovídající rozumové vyspělosti dítěte.*“⁷ Právní řád sice neuvádí pevnou věkovou hranici, kdy dítě má právo být slyšeno, nicméně s uplatněním tohoto práva dítěte počítá. Zákon o sociálně právní ochraně dětí⁸ uvádí, že dítě, které je schopno formulovat své vlastní názory, má právo pro účely sociálně – právní ochrany dětí tyto názory svobodně vyjadřovat při projednávání všech záležitostí, které se ho dotýkají, a to i bez přítomnosti rodičů nebo jiných osob, odpovědných za výchovu dítěte. Při projednávání všech záležitostí týkajících se dítěte se má jeho vyjádřením věnovat náležitá pozornost. Obdobnou úpravu slyšení dítěte též upravuje ustanovení č. 12 Úmluvy o právech dítěte⁹, § 43 zákona o rodině,¹⁰ a ustanovení

⁵ § 42 zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

⁶ § 76a, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

⁷ BŮŽEK A., MICHALÍK J. *Informatorium (nejen) o právech dítěte se zřetelem k otázkám výchovy a vzdělávání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000. s. 47.

⁸ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů..

⁹ Sdělení č. 104/1991 Sb. federálního ministerstva zahraničních věcí : Úmluva o právech dítěte.

občanského soudního řádu¹¹. Na základě obecných pedagogicko psychologických poznatků se má za to, že dítě od věku zhruba 10 až 12 let je schopno formulovat své názory, a tak se k uvedeným záležitostem vyjádřit. Významnou ochranu nezletilých dětí v souvislosti s jejich slyšením, resp. „ Provedení výslechu mladistvého,“ upravuje zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže¹².

Ústavní výchovu lze nařídit pouze nezletilému dítěti, nejdéle do 18 let věku dítěte, výjimečně je možno ji prodloužit. Prodloužení období ústavní výchovy lze navrhnout ze závažných důvodů až o jeden rok po dosažení zletilosti. Návrh podává oddělení sociálně-právní ochrany dětí obce s rozšířenou působností v součinnosti se zařízením, kde je nezletilý umístěn.

Vedle ústavní výchovy může být nařízena ochranná výchova, což je výchovné opatření trestního charakteru¹³. Systematicky je řazena mezi ochranná opatření tzn., přestože její úpravu obsahuje zákon 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), neřadíme ochrannou výchovu mezi trestní opatření, včetně toho, že není zaznamenávána v trestním rejstříku občana. Týká se mladistvých a nezletilých. Jejím účelem je vhodnou výchovou odstranit, případně omezit možnost vzniku dalších, pro společnost nebezpečných následků zanedbané výchovy. Na rozdíl od výchovy ústavní je základním předpokladem existence výchovy ochranné protispolečenský čin dítěte nebo mladistvého naplňující skutkovou podstatu trestného činu. Zákon zvláště upravuje ochrannou výchovu a dále přeměnu ochranné a ústavní výchovy¹⁴.

Ochranná výchova se fakultativně ukládá za splnění některé z následujících podmínek:

- a) o výchovu mladistvého není náležitě postaráno a nedostatek řádné výchovy nelze odstranit v jeho vlastní rodině, v níž žije,
- b) dosavadní výchova mladistvého byla zanedbána,
- c) prostředí, v němž mladistvý žije, neposkytuje záruku jeho náležité výchovy a nepostačuje uložení ústavní výchovy podle zákona o rodině.

Uvedené podmínky se posuzují podle stavu, jaký je v době rozhodování soudu.

¹⁰ § 31 odst. 3 a § 47 odst. 2 zákon č. 94/1963 Sb., o rodině ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ § 100 odst. 3 zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹² § 92 odst. 1, § 57 zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů.

¹³ Tamtéž § 22.

¹⁴ Tamtéž § 23.

Soud uloží ochrannou výchovu samostatně, upustil – li od uložení trestního opatření¹⁵. Soud tak učiní tehdy, jestliže dospěje k přesvědčení, že ochranná výchova je vhodnějším opatřením přispívajícím k nápravě nezletilého pachatele než uložení trestního opatření. Soud může uložit ochrannou výchovu rovněž vedle uloženého trestního opatření (např. peněžitě opatření, odnětí svobody podmíněné na zkušební dobu (podmíněné odsouzení). Výjimečným opatřením je nařízení ochranné výchovy nezletilé osobě starší dvanácti a mladší patnácti let.

Těmto osobám se ochranná výchova ukládá v občansko právním řízení:

- a) obligatorně – jestliže nezletilý spáchal čin, jenž by se u dospělého posuzoval jako čin trestný a zákon za něj umožňuje uložení výjimečného trestu,
- b) fakultativně – ve všech ostatních případech, kdy nezletilý spáchá čin, který by jinak byl činem trestným a uložení ochranné výchovy je nutné k zajištění řádné výchovy nezletilého.¹⁶

Ochranná výchova se vykonává ve zvláštních výchovných zařízeních ministerstva školství (diagnostické ústavy, dětské domovy se školou, výchovné ústavy).

1.1 Historie ústavní výchovy

Z antiky se nedochovaly žádné zprávy o zařízeních pro sirotky. Nepodařené a nechtěné děti byly zabíjeny, případně odkládány. Pokud je někdo našel a vychoval, mohl je prohlásit za své potomky, nebo se z nich mohli stát otroci.

Zakládání zvláštních útulků pro děti bez rodin se objevuje až s křesťanstvím. Je doloženo, že již první křesťanští vládci Byzance budovali tzv. orfanotrofia (sirotčince). Biskup Basileos Velký postavil v maloasijské Cesarei celý komplex budov sloužící těmto účelům. Jak péče vypadala, není možné z kusých údajů odvodit. Církev těmito snahami založenými na ideálu křesťanské lásky k bližnímu předjímala úlohu novodobého státu, který nutnost vzájemné pomoci odvozuje z ideálu solidarity. Až do novověku byla církev významnější institucí než stát. Dlouhou dobu vedle sebe existovala hierarchie moci světské a moci církevní. Světská moc nabyla vrchu až v několika posledních stoletích dějin. Vrcholným církevním zařízením byl klášter, středisko nejen duchovní, ale také instituce vzdělávací a ekonomická. Až koncem

¹⁵ § 11 zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů.

¹⁶ HOLUB, M., NOVÁ, H., HYKLOVÁ, J. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů IN: *Zákon o rodině – komentář a předpisy související*. 7. vydání. Praha: Linde, 2005. s. 341.

sedmnáctého a začátkem osmnáctého století začínaly být zřizovány ústavy, většinou církevní. V osmnáctém století, kdy začíná průmyslová revoluce zakládá velké ústavy stát. Začalo se používat názvu polepšovna, sirotčinec. Konec devatenáctého a začátek dvacátého století přinesl přesun důrazu – ústavy, původně sloužící pro internaci a vyloučení ze společnosti se zvolna začínají orientovat na potřeby klientů. Od počátku 20. století se zintenzivňuje zájem o dítě a dětství. Snaha prosadit zájmy dítěte jako jeho právo se datuje do období po 1. světové válce, v návaznosti na hnutí práv žen v Evropě ve století předcházejícím. Známý je spis Ellen Keyové „Století dítěte“ (1900), který předpověděl, že toto století věnuje svou pozornost dětem.

Jedním z impulsů pro hnutí za práva dětí byl soudní proces s Eglantyne Jebbovou z Velké Británie, která zahájila kampaň solidarit s dětmi, které trpěly v průběhu 1. světové války i krátce po ní.

V roce 1918 byla v Londýně a vzápětí ve Švédsku založena organizace „Save the Children – Zachraňte děti“, ve Švédsku „Radda BARNEN“. Tyto organizace byly navrhovatelé konceptu Deklarace práv dítěte. Deklaraci práv dítěte přijalo Shromáždění Společnosti národů (Liga národů) v roce 1924. V tomto dokumentu je zásadní, že „lidstvo má dát dítěti to nejlepší“, aby mohly být zabezpečeny základní potřeby dítěte.

2. světová válka úsilí směřující k ochraně práv dítěte přerušila. Otázku práv dítěte otevírá Charta Organizace spojených národů (1945). Významným přelomem je vznik Dětského fondu UNICEF (11. prosince 1946). Komise OSN začala pracovat na otázkách ochrany práv dítěte v roce 1947. První mezinárodní dokument vydalo OSN, roku 1948 jako Všeobecnou deklaraci lidských práv. Dětská práva byla deklarována OSN v roce 1959.

Teprve roku 1990 vstoupila v platnost Úmluva o právech dítěte, která byla jednomyslně přijata.

Od 6. února 1991 nabyla v České republice účinnosti jako normativně právní akt velmi vysoké právní síly. Úmluva o právech dítěte není pouhým „běžným“, právním dokumentem. Zavazuje státy, které ji podepsaly a ratifikovaly k tomu, aby zajistily potřebnou péči o děti, jak zdravotní, hygienickou, vyživovací, tak hmotnou a aby zajistily možnosti jejich maximálního rovnoprávného rozvoje tělesného i duševního bez jakékoliv diskriminace. V šedesátých letech našeho století viděly například některé instituce ústavní výchovy pro mládež svůj přední úkol v tom, aby chránily mladistvého před omezováním nebo týráním ze strany rodiny. Dnešním ideálem je spíše výchovná péče, poskytovaná individuálně přesně

a pouze v té míře, v jaké ji nezletilý potřebuje, přičemž jeho vztahy k blízkým lidem z rodiny a širšího okolí mají být podporovány.¹⁷

Ústavních forem péče dnes ubývá ve prospěch neústavních. Sociální práce má tendenci jít za klientem do jeho prostředí, než pro něj vytvářet nové umělé prostředí ústavní.

Ústavy se zmenšují a otevírají vůči okolní komunitě. Vhodnou integraci zajišťuje docházka dětí z dětského domova do okolních škol, zájmových činností, za kulturou.

Práce ústavů je kontrolována na mnoha úrovních, mj. státním zástupcem, obecními úřady s rozšířenou působností, zřizovatelem, klienty a jejich rodinami. Ústavy se přetvářejí směrem k potřebám jednotlivce.

Současné podobě ústavní výchovy byl položen základ již začátkem padesátých let. Do té doby lze datovat také organizaci resortního přístupu k organizování a zabezpečování různých typů ústavů pro děti. Ústavní výchova je zastřešována orgány státní správy, jimž tyto úkoly náleží a které metodicky zařízení pro výkon ústavní výchovy řídí a také kontrolují¹⁸.

1.2 Výkon ústavní výchovy

Různé formy ústavní péče mají na území našeho státu dlouholetou tradici, související též s rozvojem péče o mládež. Organizování ústavní péče se vedle státních orgánů věnují i různé nestátní subjekty charitativní, především také církevní¹⁹.

Pro výkon ústavní výchovy jsou určena zařízení v gesci ministerstva zdravotnictví – kojenecké ústavy, dětské domovy pro děti do tří let věku. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy metodicky řídí, zřizuje i spravuje školská zařízení – dětské domovy, dětské domovy se školou a výchovné ústavy. V těchto zařízeních je vykonávána komplexní péče o děti.²⁰ Do resortu MPSV patří ústavy sociální péče, ve kterých může být vykonávána cílová péče o děti s tělesným nebo mentálním handicapem.²¹

Výkon ústavní výchovy je prováděn v instituci, poskytující dětem nepřetržitou péči spojenou s pedagogickou činností, ubytováním a stravováním. Podstatným parametrem ústavní výchovy je kompetentnost personálu, přiměřenost a vybavení budov, organizace denního režimu s ohledem k potřebám jednotlivce. Tato péče poskytovaná speciálními

¹⁷ BŮŽEK, A., MICHALÍK, J. *Informatorium (nejen) o právech dítěte se zřetelem k otázkám výchovy a vzdělávání*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. s. 7.

¹⁸ KINDL, M. *Činnost veřejné správy – obecná část správního práva*. Plzeň: Vydavatelství Západočeské univerzity, 1998. s. 11.

¹⁹ Např. DD Dubenec, DD Korkyně.

²⁰ Zákon č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.

²¹ Zákon č. 20/1966 Sb. o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů.

pedagogy v ústavním zařízení má rozmanité podoby a cíle. Poskytuje náhradu chybějícího domova a chybějícího jinak nedostupného komplexu služeb až po represivní reakci společnosti na nepřijatelné způsoby chování. Dlouhodobá ústavní výchova s sebou nese riziko hospitalismu, tj. adaptace na umělé prostředí ústavu, jež je spojena s neschopností adaptovat se po propuštění v prostředí běžné společnosti.²² Moderní zařízení ústavní výchovy se snaží eliminovat tato rizika otevřeností k okolní komunitě a začleněním dětí do aktivit mimo dětský domov. Děti z dětského domova dochází do škol v okolí a rovněž před přechodem mladistvých z ústavní výchovy do běžného života je součástí výchovy příprava na povolání i dvouletý praktický program přípravy na běžný každodenní život.

1.3 Typy ústavů

(dle zákona č. 109/2002 Sb.) V první řadě při nástupu do ústavního zařízení rozhoduje o umístění věk dítěte.

Ústavní výchova dětí od narození do věku tří let se vykonává ve zdravotnických zařízeních. Pro děti do jednoho roku v kojeneckých ústavech, od jednoho roku do tří let v dětských domovech resortu zdravotnictví.

Výkon ústavní výchovy nezletilých starších tří let je svěřen školským zařízením, kterými jsou dětské domovy nebo dětské domovy se školou. Zařízení pro výkon ústavní výchovy nahrazují péči jinak poskytovanou rodiči nebo jinými osobami, kterým bylo dítě svěřeno do výchovy rozhodnutím příslušného orgánu.

Zařízeními pro výkon ústavní výchovy jsou :

- a) diagnostický ústav,
- b) dětský domov,
- c) dětský domov se školou,
- d) výchovný ústav.

1.3.1 Diagnostický ústav

Diagnostický ústav je zařízení, které přijímá děti ke komplexní diagnostice. V diagnostickém ústavu dochází k vyšetření zdravotního stavu dětí, sociální anamnéze a podrobné psychologické diagnostice. Diagnostický ústav na základě výsledků diagnostických, vzdělávacích, terapeutických, výchovných a sociálních činností, které jsou součástí

²² MATOUŠEK, O. *Ústavní péče*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. s. 24-27.

komplexního vyšetření zpracovává komplexní diagnostickou zprávu s návrhem specifických výchovných a vzdělávacích potřeb.²³ Tato zpráva je zpracovávána v zájmu rozvoje osobnosti dítěte. Diagnostický ústav poskytuje po dobu nezbytně nutnou péči dětem s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou, dětem zadrženým na útěku z jiných zařízení, popřípadě z místa pobytu nebo přechodného ubytování. Diagnostický ústav může poskytovat péči též dětem, o jejichž umístění v důsledku jejich poruch chování požádaly osoby odpovědné za výchovu. Těmto dětem je poskytována preventivně výchovná péče.²⁴ Pobyt dítěte v diagnostickém ústavu trvá zpravidla 8 týdnů. Po uplynutí tohoto období mohou být děti umístěny na základě návrhu pedagogické rady a rozhodnutí ředitele diagnostického ústavu ve správním řízení do dětského domova, dětského domova se školou a výchovného ústavu.²⁵ Umístění je organizováno v rámci územního obvodu diagnostického ústavu vymezeného ministerstvem.

1.3.2 Dětský domov se školou

Účelem dětského domova se školou je zajišťování péče o děti s nařízenou ústavní výchovou z důvodů závažných poruch chování nebo které pro svou poruchu vyžadují výchovně léčebnou péči. Dětský domov se školou může zajišťovat výchovu dětí s uloženou ochrannou výchovou. V dětském domově se školou se zřizují oddělené skupiny dětí, mohou být zřízeny i rodinné skupiny. Děti navštěvují školu přímo v areálu ústavu. Do dětského domova se školou mohou být umístěny děti zpravidla od šesti let do ukončení povinné školní docházky. Pokud děti po ukončení povinné školní docházky na základě poruch chování nemohou navštěvovat střední školu mimo zařízení, jsou přeřazeny do výchovného ústavu.

1.3.3 Výchovný ústav

Výchovný ústav pečuje o děti starší 15 let se závažnými poruchami chování u nichž byla nařízena ústavní výchova nebo uložena ochranná výchova. Ve vztahu k dětem plní úkoly výchovné, vzdělávací a sociální.²⁶ Výchovné ústavy se zřizují odděleně pro děti s nařízenou ústavní výchovou, uloženou ochrannou výchovou a pro děti které vyžadují výchovně –

²³ § 2 odst. 10 zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.

²⁴ § 16, zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.

²⁵ Zákon č. 500/2004 Sb., Správní řád ve znění pozdějších změn provedených zákonem 413/2005 Sb.

²⁶ MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. s. 262.

léčebný program. Při výchovném ústavu se zřizuje jako jeho součást základní nebo speciální škola, popřípadě i střední škola.

1.3.4 Dětský domov

Dětský domov je zařízení pro děti, které nemají možnost vyrůstat v rodině, a to proto, že rodinu nemají, nebo proto, že rodina není schopna či ochotna se o ně starat (tzv. sociální sirotci). V zemích našeho kulturního okruhu vysoce převažuje tato skupina nad skupinou dětí skutečně bez rodiny.²⁷

V dětském domově kvalifikovaný personál pečuje o děti podle jejich individuálních potřeb. Ve vztahu k dětem plní zejména úkoly výchovné, vzdělávací a sociální.

Účelem dětského domova je zajišťovat péči o děti s nařízenou ústavní výchovou, které nemají závažné poruchy chování. Tyto děti se vzdělávají ve školách, které nejsou součástí dětského domova.

Rozdělení dětských domovů dle zákona č. 109/2002Sb.²⁸

- 1) Kojenecké ústavy – zařízení pro nejmenší děti od narození do jednoho roku věku dítěte. V ČR patří do resortu zdravotnictví. Jeho vedoucím je lékař a vychovateli jsou zdravotní sestry. Sestry mají odborné zdravotnické vzdělání.
- 2) Dětský domov pro děti do tří let patří rovněž do resortu zdravotnictví, má stejné úkoly jako kojenecký ústav.
- 3) Dětský domov rodinného typu vychovává děti od 3 do 18 let věku, popřípadě do ukončení souvislé přípravy na povolání. Domov napodobuje prostorově řešením velký byt klasické rodiny. Základní organizační jednotkou kolektivu dětí a mládeže v dětském domově rodinného typu je rodinná buňka se šesti až osmi dětmi. Skupina dětí je menší, věkově nestejnorodá. V dětském domově lze zřídit nejméně dvě a nejvíce šest rodinných skupin. Výchově dětí se věnují stálí vychovatelé s pedagogickým vzděláním. Dětské domovy jsou zařízeními školskými, podléhající metodice řízení Ministerstva školství. Do dětského domova rodinného typu se rovněž umísťují nezletilé matky spolu s jejich dětmi.²⁹

²⁷ MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. s. 50.

²⁸ Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.

²⁹ Tamtéž § 12 odst. 3.

2 PRÁVNÍ NORMY, POUŽITÉ PŘI NÁSTUPU DÍTĚTE DO ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍ PRO VÝKON ÚSTAVNÍ NEBO OCHRANNÉ VÝCHOVY A PROBLÉMY S TÍM SPOJENÉ

Jako jedno z nejzávažnějších opatření, vyplývající legislativní ochrany dítěte uvádí zákon ústavní výchovu. Po zhodnocení zdravotních, výchovných, sociálních i specifických potřeb konkrétního dítěte se zohledňuje výběr zařízení. Obecně však je v případě možnosti upřednostněna náhradní rodinná péče o děti (§45) např. u poručníka nebo pěstouna.³⁰

V současné době je však nutno přihlídnout i k tomu, že vzniká celá řada malých dětských domovů rodinného typu, vytvářející model velké rodiny, v nichž je dětem poskytována péče obdobná individuální rodinné výchově.³¹ O umístění dětí do tohoto zařízení mohou rozhodovat i sami rodiče (dobrovolný pobyt) nebo rozhoduje soud (nařízení ústavní výchovy).

Ústavní výchovu nad nezletilým může nařídit jen soud. Není přitom vázán případnými návrhy účastníků, popř. státního zástupce³². Jde totiž o řízení, které lze zahájit i bez návrhu. Soud tedy může i v případě, že řízení bylo zahájeno na návrh, nařídit jinou formu výchovy, než byla navržena.

Rozhodnutí, jímž se dítě odnímá z péče rodičů a umísťuje v ústavní péči, zasahuje hluboce jak do práv rodičů, tak do práv dítěte. Soud musí, než přikročí k takovému opatření, velice pečlivě a úplně vyšetřit všechny okolnosti rozhodné pro posouzení věci. Nařízením ústavní výchovy se podrobuje dítě ústavnímu režimu, do kterého nemohou rodiče zasahovat. Proto také nepřichází po dobu ústavní výchovy v úvahu otázka úpravy poměrů rodičů k dítěti, neboť ta vyplývá z ústavních řádů.³³ Podat návrh na nařízení ústavní výchovy a na její zrušení je oprávněn též obecní úřad obce s rozšířenou působností³⁴ a státní zástupce³⁵.

Byla – li nařízena ústavní výchova, nutná k převýchově nezletilého, vyžádá si soud prvního stupně od výchovného zařízení podle potřeby, nejméně však jednou ročně zprávu o postupu převýchovy nezletilého. O tomtéž se přesvědčuje soudce občasnými návštěvami v zařízení ústavní výchovy a nebo požádá o pravidelné podávání takových zpráv v určených obdobích. Přitom soud též zajistí, aby mu bylo oznámeno každé přemístění nezletilého do jiného zařízení. O výběru vhodného ústavního zařízení rozhoduje diagnostický ústav. Oznámení o umístění nezletilého do určitého zařízení pro výkon ústavní výchovy uskuteční

³⁰ § 45 zákon č. 94/1963 Sb., o rodině ve znění pozdějších předpisů.

³¹ HOLUB, M., NOVÁ, H., HYKLOVÁ, J. *Zákon o rodině – komentář a předpisy související*. 7.vydání. Praha: Linde, 2005. s. 118.

³² § 81, odst. 1, 3 zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

³³ HOLUB, M., NOVÁ, H., HYKLOVÁ, J. *Zákon o rodině – komentář a předpisy související*. 7.vydání. Praha: Linde, 2005. s. 119.

³⁴ § 14 odst. 1 písm. c) zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

³⁵ § 35 odst. 1, 3 zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

diagnostický ústav do tří pracovních dnů soudu, který ve věci dítěte rozhodl, obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností a osobě odpovědné za výchovu dítěte³⁶.

Pro dětské domovy, spadající do resortu Ministerstva školství, byl vydán předpis, upravující alespoň rámcově práva a povinnosti těch, kteří se na ústavní výchově podílejí a to uvedený zákon č. 109/2002 Sb.³⁷. Obdobný předpis pro výkon ústavní výchovy v zařízení podléhajícím Ministerstvu zdravotnictví nebo Ministerstvu práce a sociálních věcí však neexistuje.

Rozhodnutí o nařízení ústavní výchovy poté, kdy se stane vykonatelným, zašle vedoucí kanceláře příslušného, zpravidla opatrovnického oddělení toho soudu, který o ústavní výchově rozhodl, místně příslušnému orgánu sociálně – právní ochrany dětí. Tento orgán je určen k zajištění dalších opatření³⁸. Rozsudek je dále nutno doručit ústavnímu zařízení, do něhož byl nezletilý umístěn na základě daného postupu³⁹.

Povinností obecního úřadu obce s rozšířenou působností je sjednat dobu a místo přijetí dítěte s příslušným ústavním zařízením, jakmile se rozsudek o nařízení ústavní výchovy stane vykonatelným.⁴⁰ Nejprve by měli být vyzváni rodiče, popř. jiné osoby, které jsou za výchovu odpovědné, kterým bylo dítě svěřeno do péče,⁴¹ pěstouni, poručníci nebo osvojitelé, aby dítě do příslušného zařízení sami dopravili. Zákon připouští i možnost, aby obecní úřad obce s rozšířenou působností dopravil dítě do ústavu sám se souhlasem těchto osob. V případě, že takový souhlas nebude dán, a oni sami dítě do ústavního zařízení nepředají a realizaci soudního rozhodnutí tak maří, je obecní úřad obce s rozšířenou působností povinen podat soudu návrh na výkon rozhodnutí.

V praxi je nutné někdy rozhodnout o umístění dítěte do ústavní výchovy okamžitě, operativně, neboť v dosavadním prostředí je dítě bezprostředně ohroženo. To je zajištěno formou předběžných opatření, popřípadě vyslovením předběžné vykonatelnosti rozsudku.⁴² Předchozí právní úprava ze zákona o rodině umožňovala okamžité řešení poměrů nezletilých

³⁶ § 5 odst. 10 zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.

³⁷ Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních, o změně dalších zákonů.

³⁸ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

³⁹ § 5 odst. 1 zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.

⁴⁰ § 28 odst. 1, zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí ve znění novely provedené zákonem č. 321/2002 Sb.

⁴¹ § 45 zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

⁴² § 162 zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

dětí v případě naléhavé potřeby i ze strany správních orgánů⁴³. Tento stav byl shledán Ústavním soudem ČR jako protiústavní, v rozporu s ust. čl. 32 Listiny základních práv a svobod. Ústavní soud ČR svým nálezením publikovaným pod. č. 72/1995 Sb. tuto možnost zrušil a rozhodl, že do budoucna bude oprávněn rozhodnout o odnětí dítěte z péče rodičů a o jeho umístění do ústavní výchovy, popř. třetích osob, pouze soud.⁴⁴

Ustanovení § 76 a o.s.ř.

- 1) Ocitlo-li se nezletilé dítě bez jakékoliv péče nebo jsou-li jeho život nebo příznivý vývoj vážně ohroženy nebo narušeny, předseda senátu předběžným opatřením nařídí, aby bylo dítě předáno do péče osoby, kterou v usnesení označí.
- 2) Usnesení o nařízení předběžného opatření podle odstavce 1 se doručuje účastníkům až při provedení jeho výkonu. Účastníkům, kteří nebyli při jeho provedení přítomni usnesení doručí dodatečně soud příslušný podle § 88 písm. c) spolu s vyrozuměním, že byl proveden jeho výkon.
- 3) Při nařízení předběžného opatření podle odstavce 1 nezletilý nemusí být zastoupen. Nemá-li nezletilý zákonného zástupce nebo nemůže-li jej zákonný zástupce v řízení zastupovat, ustanoví mu soud příslušný podle § 88 písm. c) opatrovníka bezodkladně po provedení výkonu předběžného opatření.
- 4) Předběžné opatření podle odstavce 1 trvá po dobu jednoho měsíce od jeho vykonatelnosti. Bylo-li před uplynutím této doby zahájeno řízení ve věci samé, pak trvá až do té doby, než se stane vykonatelné rozhodnutí, kterým se toto řízení končí.⁴⁵ Pokud důvody pro vydání předběžného opatření trvají po uplynutí lhůty jednoho měsíce, vydá soud usnesení o jejím prodloužení, a to vždy na jeden měsíc.
- 5) O návrhu předběžného opatření podle § 76a musí být soudem rozhodnuto bezodkladně, nejpozději do 24 hodin poté, co byl podán. O návrhu na předběžné opatření podle zvláštního zákona musí být rozhodnuto nejpozději do 5 dnů poté, co byl podán.

⁴³ § 46 zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁴ HOLUB, M., NOVÁ, H., HYKLOVÁ, J. *Zákon o rodině – komentář a předpisy související*. 7. vydání. Praha: Linde, 2005. s. 120.

⁴⁵ § 76 zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

Soud vydá předběžné opatření, pokud se nezletilé dítě ocitlo bez jakékoliv péče, např. jestliže osoby, které dosud o dítě pečovaly, zemřely, byly hospitalizovány nebo z jiných důvodů přestaly péči o dítě vykonávat⁴⁶. V obdobné situaci jsou děti nalezené, jejichž rodiče je – z nejrůznějších důvodů – ponechali v nevhodné péči třetích osob, popř. bez jakékoli péče a zajištění.

Dalším důvodem, pro který lze rozhodnutí o předběžném opatření vydat, je skutečnost, že život dítěte nebo jeho příznivý vývoj jsou vážně ohroženy nebo narušeny. Ačkoliv zákon neuvádí výslovně též zdraví dítěte, je nepochybné, že ohrožení jeho zdraví je dostatečným důvodem k nařízení předběžného opatření, neboť zdraví dítěte, a to jak fyzické, tak i psychické, je součástí jeho zdárného vývoje. Jedná se o případy dětí fyzicky nebo psychicky týraných, zneužívaných, mimořádně zanedbávaných citově, výchovně, materiálně či zdravotně, když porušování povinností rodičů nebo osob, které se na výchově dětí podílí, je tak intenzivní a zájmy dětí ohrožující, že je třeba rychlého efektivního zákroku, směřujícího k jejich ochraně. Takovému účelu by neodpovídalo ani vynesení rozsudku ve věci samé, ani vydání předběžného opatření podle jiných právních ustanovení. Předběžné opatření podle § 76a může být vydáno pouze na základě návrhu obecního úřadu obce s rozšířenou působností⁴⁷. Vzhledem k tomu, že důvodem k jeho vydání může být pouze řešení velmi naléhavé situace, stanoví zákon lhůtu pro jeho nařízení, a to nejpozději do 24 hodin od doručení návrhu obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Proto je nutné při doručení návrhu vyznačit den i hodinu jeho převzetí. Návrh musí obsahovat náležitosti,⁴⁸ avšak soud jím není zcela vázán. Vzhledem k tomu, že předběžné opatření je zvláštním druhem ochrany nezletilých dětí, jehož účelem je zajistit nápravu mimořádně nepříznivých poměrů, v nichž se dítě ocitlo, je nepochybné, že jej musí učinit kterýkoliv soud, v jehož obvodu k ohrožení zájmu dítěte došlo, bez ohledu na místní příslušnost.⁴⁹ Teprve po nařízení předběžného opatření a po jeho realizaci předá tento soud věc soudu místně příslušnému.⁵⁰

Proti usnesení o nařízení předběžného opatření je odvolání přípustné. Odvolání se podává u soudu, proti jehož rozhodnutí směřuje⁵¹. Místně příslušný by měl být odvolací soud.

⁴⁶ § 15 zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí.

⁴⁷ § 76 zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

⁴⁸ § 75 Tamtéž.

⁴⁹ § 88 Tamtéž.

⁵⁰ HOLUB, M., NOVÁ, H., HYKLOVÁ, J. *Zákon o rodině – komentář a předpisy související*. 7. vydání. Praha: Linde, 2005. s. 120.

⁵¹ § 204 zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

2.1 Legislativa při přijetí dítěte do školského zařízení dětského domova pro výkon ústavní výchovy – dle zákona 109/2002 Sb. Ve znění pozdějších změn provedených zákonem 383/2005 Sb.

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, vnesl do problematiky ústavní výchovy některé pozitivní prvky, zatímco v jiných ohledech určitá očekávání nesplnil. Jedná se o předpis, týkající se pouze školských zařízení resortu Ministerstva školství.

Zákon vymezuje jednotlivá zařízení, tedy diagnostický ústav, dětský domov, dětský domov se školou, výchovný ústav a stanoví jejich úkoly, určení a obecně práva a povinnosti. Podrobně jsou v tomto zákoně upravena práva a povinnosti dětí, které jsou v zařízeních shora uvedených umístěny, práva a povinnosti ředitelů zařízení a práva a povinnosti osob odpovědných za výchovu ve vztahu k zařízení. Pokud bylo do ústavu přijato dítě rodičů, jejichž rodičovská zodpovědnost nebyla omezena nebo jí nebyli zbaveni rozhodnutím soudu, zůstává podstata této rodičovské zodpovědnosti zachována a pouze její výkon je nařízenou ústavní výchovou velmi podstatně omezen ve vztahu k výchově dítěte. Tito rodiče, jejichž rodičovská zodpovědnost byla rozhodnutím soudu o nařízení ústavní výchovy a její realizaci fakticky omezena právě v oblasti výchovy dítěte, by neměli být označováni zákonem jako osoby odpovědné za výchovu dítěte, neboť oni v této situaci za výchovu dítěte neodpovídají. Do jejich práv a povinností fakticky nastoupil ústav, zařízení, v němž je dítě umístěno a ono nese odpovědnost za výchovu dítěte.

Nezletilé děti, umístěné v ústavní výchově mají zachovány nároky na dávky státní sociální podpory.⁵² Je-li nezletilá oprávněná osoba v plném přímém zaopatření zařízení pro péči o děti a mládež, zastupuje ji v řízení o dávkách tento ústav.

Do dětského domova, (dále jen DD) se přijímají děti pouze prostřednictvím místně příslušného Diagnostického ústavu v Dobřichovicích, v jehož územním obvodu se DD nachází. Umístit dítě do DD z územního obvodu jiného diagnostického ústavu lze po předchozí dohodě s diagnostickým ústavem (dále jen DÚ) a orgánem sociálně právní ochrany, který dítě eviduje. DÚ na základě výsledků diagnostických, vzdělávacích, terapeutických, výchovných a sociálních činností, které jsou součástí komplexního vyšetření, zpracovává pro přijetí dítěte do DD komplexní diagnostickou zprávu. Dle návrhu

⁵² § 67 odst. 3 zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

specifických výchovných a vzdělávacích potřeb dítěte stanoví psycholog DD program rozvoje osobnosti dítěte.⁵³

DÚ předává s dítětem umístovaným nebo přemístovaným do DD předepsanou dokumentaci⁵⁴ :

- a) komplexní diagnostickou zprávu s programem rozvoje osobnosti,
- b) pravomocné rozhodnutí soudu,
- c) školní dokumentaci včetně posledního školního vysvědčení,
- d) výpis z katalogového listu s vyznačením roku školní docházky,
- e) návrh klasifikace za dobu pobytu v diagnostickém ústavu,
- f) soupis osobních věcí dítěte,
- g) osobní list,
- h) rodný list, občanský průkaz nebo v případě cizinců cestovní pas,
- i) průkaz zdravotní pojišťovny,
- j) očkovací průkaz,
- k) lékařský posudek o zdravotní způsobilosti k umístění dítěte do DD,
- l) písemné vyjádření lékaře o aktuálním zdravotním stavu dítěte.

Při umístění dítěte bez jeho předchozího pobytu v DÚ předá DÚ odpovědným pracovníkům DD dokumentaci rovněž dle zákonného předpisu.

2.2 Úkony při nástupu dítěte do dětského domova (oznámení o přijetí, registrace u lékaře, nástup školní docházky)

Vymezení odpovědnosti pracovníků zařízení⁵⁵

K nástupu, přijetí, přemístění a propouštění dítěte při výkonu nařízené ústavní výchovy v dětském domově je odpovědnou osobou vždy ředitel, v odůvodněných případech nepřítomnosti ředitele DD (dovolená, nemoc apod.) pak zástupce ředitele DD.

Při přijetí, přemístění a propouštění dítěte jsou dle možnosti přítomni pedagogičtí pracovníci, sociální pracovník a výchovný pracovník příslušné rodinné skupiny.

Dokumentaci o dítěti spravuje sociální pracovník, ten při přijetí dítěte kontroluje úplnost dokumentace předané z DÚ. Sociální pracovník zabezpečí zavedení centrálního spisu dítěte. Dokumenty potřebné k práci rodinné skupiny, do které je dítě zařazeno, předá odpovědnému

⁵³ § 2 odst. 10 zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy.

⁵⁴ § 5 odst. 5, zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy.

⁵⁵ KOSTLÁN, B. *Vnitřní řád DD „Srdce“*, (on line) Karviná : informace DD, poslední aktualizace 30. května 2003, [cit 2007-01-01]. Dostupné na [www.ddsrdce.karvina.\(info/vnitri rad\)](http://www.ddsrdce.karvina.(info/vnitri rad)).

pedagogickému pracovníkovi. Obdobně postupuje v případě materiálů potřebných pro práci psychologa dětského domova a dětského lékaře.

V případech přemístění nebo propouštění dětí je sociální pracovník zodpovědný za přípravu potřebné dokumentace. Po uskutečnění přemístění nebo propuštění dítěte připraví dokumentaci k archivaci dle příslušných právních norem⁵⁶.

Sociální pracovník v předstihu a v součinnosti s DÚ projedná a zařídí umístění na příslušném stupni školy. Problémové případy řeší s ředitelem nebo zástupcem ředitele dětského domova.

Psycholog DD v předstihu a v součinnosti s DÚ připraví podklady pro optimální zařazení dítěte do rodinné skupiny. Na základě komplexní diagnostické zprávy, zpracované DÚ s návrhem specifických výchovných a vzdělávacích potřeb,⁵⁷ stanovených v zájmu dítěte, vytvoří program rozvoje osobnosti.

Konečné rozhodnutí o zařazení dítěte do rodinné skupiny je plně v kompetenci ředitele DD, v odůvodněných případech nepřítomnosti ředitele DD (dovolená, nemoc apod.) zástupce ředitele DD.

Sociální pracovník oznámí přijetí dítěte do DD, písemně do 3 pracovních dnů od nástupu dítěte do DD, příslušnému soudu, orgánu sociálně právní ochrany a rodičům či zákonným zástupcům dítěte. Diagnostickému ústavu odkud dítě bylo do dětského domova umístěno oznámí sociální pracovník přijetí do 24 hodin od nástupu. Rodičům, či zákonným zástupcům dítěte navíc sdělí základní informace o dětském domově, organizaci návštěv, vyživovací povinnosti a informace o kontaktech.

Zaměstnanci dětského domova nesmí podávat informace o dětech osobám, které k tomu nejsou pověřené. Pedagogičtí pracovníci mohou podávat informace prostřednictvím telefonu pouze v případě, že se jedná o informace, na které se nevztahují zákony o ochraně osobních dat. Při ochraně osobních dat a údajů se řídí všichni pracovníci příslušnými zákonnými normami a instrukcemi vnitřního řádu.⁵⁸

⁵⁶ Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.

⁵⁷ Tamtéž § 2 odst. 15.

⁵⁸ Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.

2.3 Správní řízení dle zákona 500/2004 Sb. Správní řád ve znění pozdějších změn provedených zákonem 413/2005 Sb.

Termín správního řízení se v DD objevuje ve dvou souvislostech.

1) Přijetí dítěte do zařízení na základě rozhodnutí ředitele DÚ.⁵⁹

2) Rozhodnutí ředitele dětského domova o stanovení výpočtu částky příspěvku na úhradu péče poskytované dítěti umístěnému v zařízení ústavní výchovy.⁶⁰ Osoby odpovědné za výchovu a děti s vlastními pravidelnými příjmy přispívají finanční částku na úhradu péče poskytované dětem. Za příjmy se považují příjmy dle zákona o životním minimu.⁶¹

Výše příspěvku na úhradu péče dětem v plném přímém zaopatření v DD činí za kalendářní měsíc:⁶²

1000 Kč, jde-li o dítě do 6 let,

1150 Kč, jde-li o dítě od 6 do 10let věku,

1300 Kč, jde-li o dítě od 10 do 15 let věku,

1450 Kč, jde-li o dítě od 15 do 26 let věku.

Za období kratší než jeden měsíc se výše příspěvku stanoví podle dnů. Denní úhrada činní jednu třicetinu výše příspěvku za kalendářní měsíc. Příspěvek se zaokrouhuje na celé koruny nahoru. Pokud rodiče dítěte prokáží, že jejich příjem nebo příjem jejich rodiny po zaplacení stanoveného příspěvku⁶³ bude nižší než životní minimum,⁶⁴ uhradí příspěvek v takové výši, aby jim životní minimum zůstalo zachováno. Pokud by takto stanovený příspěvek byl nižší než 100 Kč, příspěvek se nehradí. V takovém případě je povinnost rodičů prokázat, zda splňují nároky na snížení či prominutí příspěvku,⁶⁵ a to jednou za 6 měsíců.

Ze sirotčího důchodu⁶⁶ oboustranně osiřelého, který nemá jiný příjem, se na úhradu příspěvku použije nejvýše 30 % příjmů.

Z příjmu dítěte se k úhradě příspěvku použije část příjmů nepřevyšujících 50 % určené částky, platné pro příslušnou věkovou kategorii.⁶⁷

Za dobu, po kterou je dítě se souhlasem ředitele DD u zákonných zástupců nebo ve zdravotnickém zařízení déle než dva po sobě jdoucí dny, snižuje se příspěvek

⁵⁹ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád.

⁶⁰ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád v součinnosti § 8 zákona č. 109/2002 Sb.

⁶¹ Zákon č. 463/1991 o životním minimu.

⁶² § 8 zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.

⁶³ Tamtéž, § 27 odst. 2.

⁶⁴ Zákon č. 463/1991 o životním minimu.

⁶⁵ § 28 odst. 2. zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy.

⁶⁶ § 52 zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.

⁶⁷ § 27 odst. 2 zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy.

za kalendářní měsíc⁶⁸ o příslušný počet denních částek. Částky za den náleží DD, v němž dítě započne pobyt do 15 hodin a za den, kdy dítě ukončí pobyt po 15 hod.

Za dobu, po kterou je dítě na útěku z DD, se snižuje určená výše příspěvku o 50 % za každý celý den.

Příspěvek se nehradí za dobu, po kterou je dítě ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody.

DD provede vyúčtování přeplatků a nedoplatků do patnáctého dne v následujícím měsíci po provedení úhrady příspěvku.⁶⁹ Výsledky vyúčtování za uplynulé období čtvrtletně oznámí zařízení osobě, která příspěvek hradí.

Přípravu pro odesílání předmětných materiálů provádí sociální pracovník DD.

2.4 Právní podklady dočasného opuštění dětského domova

1) Vycházky - dle Vnitřního řádu DD,⁷⁰ má dítě právo opustit samostatně se souhlasem pedagogického pracovníka DD za účelem vycházky, pokud se jedná o dítě starší 7 let věku. Při přípravě rozhodnutí o samostatné vycházce přihlédne zodpovědný pedagogický pracovník zvláště k rozumovým schopnostem a volným vlastnostem konkrétního dítěte. Návrh na úpravu vycházek podává řediteli dětského domova zodpovědný pedagogický pracovník společně s vyjádřením psychologa dětského domova prostřednictvím zástupce ředitele. Ředitel provede konečné rozhodnutí o úpravě vycházek po projednání na pedagogické radě. Po skončení vycházky v neformálních rozhovorech zodpovědní pedagogičtí pracovníci hodnotí průběh a dopad vycházky.

2) Kontakty dětí s rodiči a dalšími osobami (pobyty mimo zařízení)

Ředitel zařízení je oprávněn v zájmu úspěšné výchovy dětí:⁷¹

- a) po předchozím písemném souhlasu městského úřadu, oddělení sociálně-právní ochrany dětí povolit dítěti, kterému byla nařízena ústavní výchova, pobyt u rodičů, popřípadě u jiných fyzických osob. Citovaný zákon přenáší odpovědnost na obecní úřad obce s rozšířenou působností, neboť pouze po písemném souhlasu tohoto úřadu může ústavní zařízení povolit dítěti s nařízenou ústavní výchovou dočasný pobyt u rodičů nebo

⁶⁸ § 27, odst. 2. zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.

⁶⁹ Tamtéž, § 30 odst. 5.

⁷⁰ Hlava 6, odst. 1., písm. p) Vnitřní řád DD Lety. 2006. Str. 14.

⁷¹ § 23 zákon č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy.

- jiných fyzických osob a to nejvýše v rozsahu 14 kalendářních dnů při jednom pobytu. Tato doba může být prodloužena na základě písemného souhlasu obecního úřadu s rozšířenou působností,
- b) dovolit dítěti po dokončení povinné školní docházky přechodné ubytování mimo zařízení v souvislosti s jeho studiem nebo pracovním poměrem,
 - c) zakázat nebo přerušit návštěvu osob odpovědných za výchovu nebo jiných osob v zařízení v případě jejich nevhodného chování, které by nepříznivě působilo na výchovu dětí,
 - d) povolit dětem starším 15 let cestovat do místa pobytu podle písm. a), b) bez dozoru.

2.4.1 Hospitalizace dítěte, svěřeného do plného přímého zaopatření dětského domova

V případě ohrožení života či zdraví dítěte nebo zaměstnance, je povinností každého zaměstnance DD konat veškeré činnosti, aby ohrožení života nebo zdraví zabránil. V případě plánované hospitalizace musí zařízení obstarat souhlas zákonného zástupce k potřebnému konkrétnímu výkonu i hospitalizaci.

2.4.2 Navazující školská zařízení

Stát zaručuje dítěti přístup k informacím a materiálům z různých zdrojů. Podporuje média při šíření informací, které jsou dítěti prospěšné v jeho rozvoji sociálním, duchovním a mravním, ale také jeho tělesném a duševním zdraví.⁷²

Stát také přijímá taková opatření, aby dítě bylo chráněno před materiály škodlivými jeho blahu.

(Dle poznatků z praxe) Po nástupu do DD je povinností přihlásit dítě, svěřené do ústavní výchovy k povinné školní docházce. Tato se uskutečňuje v různých typech škol mimo zařízení DD. Sociální pracovník předá připravenou dokumentaci dítěte, souhlas zákonného zástupce s přestupem do školského zařízení. Školní docházka dětí, svěřených do ústavní výchovy DD se vyhodnocuje průběžně vzhledem k chování, absenci a výsledkům klasifikace. Typ školy vybírá ředitel zařízení dle schopností a zájmu dítěte ve spolupráci s psychologem dětského domova.

⁷² BŮŽEK, A., MICHALÍK, J. *Informatorium (nejen) o právech dítěte se zřetelem k otázkám výchovy a vzdělávání*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. s. 21.

2.4.3 Spolupráce sociálního pracovníka dětského domova s dalšími státními orgány a institucemi (OS, OSPOD)

Zákon č. 109/2002 Sb. zakotvuje oprávnění obecních úřadů obcí s rozšířenou působností sledovat dodržování práv a povinností dítěte při realizaci ústavní výchovy. Zákon ukládá zaměstnancům obce s rozšířenou působností povinnost sledovat, jak je zajištěn rozvoj duševních a fyzických schopností dítěte, jak jsou realizována jeho práva⁷³, zda i nadále trvají důvody k setrvání dítěte v ústavním zařízení, jak se vyvíjejí vztahy mezi dětmi a jejich rodiči, povinnost působit k tomu, aby v jednom zařízení byli umístěni sourozenci společně.

Zaměstnanec obce s rozšířenou působností je povinen děti umístěné v ústavním zařízení pravidelně navštěvovat, nejméně jednou za 3 měsíce. Je oprávněn hovořit s dítětem bez přítomnosti dalších osob a má právo nahlížet do dokumentace dítěte, která je v ústavu o něm vedena. V těchto ustanoveních lze spatřovat nejpozitivnější část citovaného zákona, neboť právní předpis upravující tato práva a povinnosti dosud výrazně chyběl.

Zjistí-li zaměstnanec obce s rozšířenou působností, že ústavní zařízení porušilo povinnosti vůči dítěti, je povinen oznámit tuto skutečnost obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností a zřizovateli tohoto ústavního zařízení, popř. orgánu, který je zřizovateli nadřízen, soudu, který ústavní výchovu nařídil.

⁷³ § 29 zákon 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

3 UKONČENÍ POBYTU V DĚTSKÉM DOMOVĚ

Ředitel zařízení ukončí pobyt dítěte:⁷⁴

- a) jestliže soud zrušil ústavní výchovu nebo ochrannou výchovu,
- b) dosáhne-li zletilosti, pokud v zařízení dobrovolně nesetrvává do ukončení přípravy na povolání,
- c) dosáhne-li věku 19 let, byla – li mu prodloužena ústavní výchova nebo ochranná výchova,
- d) jestliže rozhodnutí soudu o osvojení nebo svěřením dítěte do pěstounské péče nabylo právní moci,
- e) po uplynutí 1 měsíce od vykonatelnosti předběžného opatření u dítěte, nebylo-li před uplynutím této doby zahájeno řízení ve věci samé.⁷⁵

Dítěti, které po dosažení zletilosti odchází ze zařízení, se podle skutečné potřeby v době propuštění a podle hledisek stanovených vnitřním řádem poskytne věcná pomoc nebo jednorázový peněžitý příspěvek v hodnotě nejvýše 15 000 Kč.

Dítěti se ve spolupráci s orgánem sociálně-právní ochrany poskytuje poradenská pomoc se zajištěním bydlení a získáním pracovní příležitosti.

Dítěti je následující 2 roky po opuštění DD zajišťována pomoc při řešení tíživých životních situací.⁷⁶

3.1 Zrušení ústavní výchovy

Podat návrh na zrušení ústavní výchovy je oprávněn ředitel zařízení dětského domova, obecní úřad obce s rozšířenou působností⁷⁷ a státní zástupce⁷⁸. Z důležitých důvodů může soud ústavní výchovu prodloužit o jeden rok od dosažení zletilosti. Může se tak stát tehdy, pokud byl nezletilý do ústavní péče umístěn před dovršením 18 let věku. Nedošlo – li k prodloužení,

⁷⁴ § 24 zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.

⁷⁵ Tamtéž § 24 - Povinnosti ředitele zařízení.

⁷⁶ Tamtéž § 33.

⁷⁷ § 14 odst. 1 písm. c) zák. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

⁷⁸ § 35 odst. 1, 3 zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

ústavní výchova končí dosažením 18. roku věku. O prodloužení ústavní výchovy po dosažení zletilosti a o zrušení takového opatření rozhoduje soud rozsudkem.⁷⁹

V praxi jsou stále častější případy, kdy po dosažení 18 let věku dítěte nedojde k prodloužení ústavní výchovy soudem, ale je přesto v zájmu dítěte, aby setrvalo a dokončilo přípravu na budoucí povolání, tedy zpravidla studium na střední škole nebo odborném učilišti. Tyto děti, které jsou již zletilé a způsobilé k právním úkonům, mají možnost uzavřít smlouvu s ústavním zařízením o prodloužení svého pobytu do ukončení studia a zůstávají v ústavu na základě tohoto smluvního vztahu.⁸⁰

Pominou – li podmínky ústavní výchovy, soud ji zruší. Přitom podle okolností může být učiněno jiné výchovné opatření, např. vyslovení (nařízení) dohledu nad nezletilým nebo může být nezletilý dán do výchovy jiného občana než rodiče.⁸¹ Dítě může být svěřeno do pěstounské péče.

V případě zrušení ústavní výchovy není zařízením ústavní péče, pokud samo návrh na zrušení ústavní výchovy nenavrchovalo, účastníkem řízení. Soud je povinen v každém případě ústavnímu zařízení, kde byl nezletilý umístěn, doručit pravomocné rozhodnutí o zrušení ústavní výchovy.

3.2 Přemístění

Přemístit dítě do jiného dětského domova, dětského domova se školou, výchovného ústavu může jen regionálně příslušný diagnostický ústav na základě vlastního podnětu i odůvodněné písemné žádosti dětského domova, žádosti zákonných zástupců, dítěte nebo orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Jedná – li se o přemístění mimo územní obvod diagnostického ústavu, ve kterém je dítě nyní umístěno, posuzuje se po dohodě s územně příslušným diagnostickým ústavem.⁸²

⁷⁹ § 176 zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

⁸⁰ HOLUB M., NOVÁ H., HYKLOVÁ J. *Zákon o rodině – komentář a předpisy související*. 7. vydání. Praha: Linde, 2005. s. 120.

⁸¹ § 76a, odst. 1. zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

⁸² § 5 zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.

PRAKTICKÁ ČÁST BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

4 STRUKTURA PRÁV DÍTĚTE V ZAŘÍZENÍ „Dětský domov Lety“

Práva a povinnosti dětí umístěných v DD:

- 1) na zajištění plného přímého zaopatření,
- 2) na rozvíjení tělesných, duševních a citových schopností a sociálních dovedností,
- 3) na respektování lidské důstojnosti,
- 4) na společné umístění se svými sourozenci, nebrání-li tomu závažné okolnosti ve vztazích sourozenců,
- 5) na vytváření podmínek pro dosažení vzdělání a pro přípravu na povolání v souladu se svými schopnostmi a dovednostmi
- 6) na svobodu náboženství, při respektování práv a povinností osob odpovědných za výchovu usměrňovat dítě v míře odpovídající jeho rozumovým schopnostem,
- 7) být seznámeno se svými právy a povinnostmi,
- 8) účastnit se činností a aktivit zařízení organizovaných v rámci výchovného programu,
- 9) obracet se s žádostmi, stížnostmi a návrhy na ředitele, pedagogické pracovníky a požadovat, aby podání adresované příslušným státním orgánům, orgánům územní samosprávy a právníckým a fyzickým osobám, jsou-li pověřeny výkonem sociálně-právní ochrany, byla ze zařízení v následující pracovní den po jejich odevzdání odeslána, a to bez kontroly jejich obsahu,
- 10) vyjádřit svůj názor na zamýšlená a prováděná opatření, která se ho dotýkají, názoru dítěte musí zaměstnanci DD věnovat patřičnou pozornost, odpovídající jeho rozumové vyspělosti,
- 11) požádat o osobní rozhovor a uskutečnit osobní rozhovor s pověřeným zaměstnancem orgánu sociálně-právní ochrany dětí, obecního úřadu s rozšířenou působností, zaměstnancem školní inspekce, ministerstva nebo orgánu kraje, bez přítomnosti dalších osob,
- 12) být hodnoceno a odměňováno a ke svému hodnocení se vyjadřovat,
- 13) na informace o stavu svých úspor či pohledávek,
- 14) udržování kontaktu s rodinou, za podmínek, stanovených zákonem č. 109/2002 Sb.
- 15) opustit samostatně se souhlasem pedagogického pracovníka DD za účelem vycházky, pokud se jedná o dítě starší 7 let věku.

Celkově je dítě se svými právy a povinnostmi seznámeno při nástupu do zařízení DD Lety sociálním pracovníkem.⁸³

⁸³ Vnitřní řád DD Lety, 2006.

4.1 Struktura DD Lety : počet dětí, věkové kategorie, chlapci dívky, důvody umístění, struktura pracovníků.

Tabulka č. 1

Dětský domov Lety

Počet dětí, věkové kategorie, chlapci, dívky v období 1.1.-31.12.2006

Věk	3-6	6-10	10-15	15-18	Celkem
Chlapci	2	4	6	7	19
Dívky	2	1	3	7	13
Celkem	4	5	9	14	32

Zdroj: ŘEZNÍČEK, T. *Výroční zpráva DD Lety 2006*. DD Lety, 2007. Str. 5.

Tabulka č. 2

Dětský domov Lety

Důvody umístění

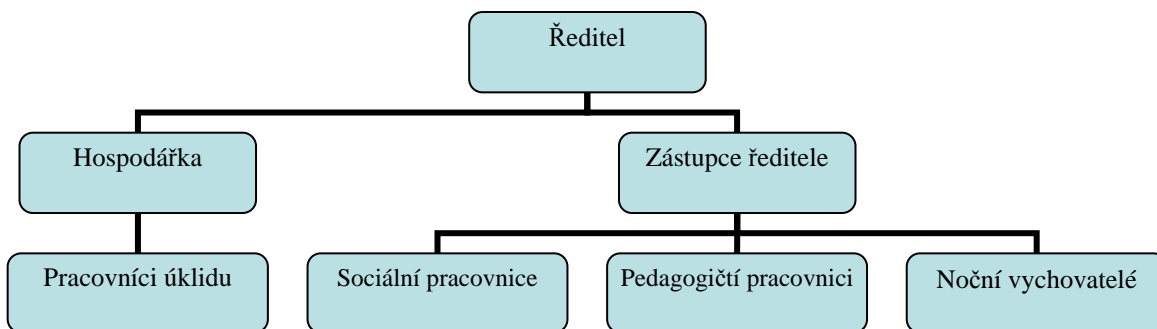
Důvody umístění dítěte v zařízení	chlapci	dívky	celkem
Zanedbání povinné péče	4	6	10
Tíživá sociální situace rodiny	7	3	10
Záškoláctví, por. Chování.	6	4	10
Osiřetí, návrat z pěst. Péče	2	0	2
Celkem	19	13	32

Zdroj: ŘEZNÍČEK, T. *Výroční zpráva DD Lety 2006*. DD Lety, 2007. Str. 4.

Diagram č. 1

Dětský domov Lety

Organizační struktura v uceleném období 1.1.-31.12.2006

Z celkového počtu pracovníků 27

Ředitel zařízení DD Lety	1
Zástupce ředitele	1
Sociální pracovníce	1
Hospodářka	1
Pedagogičtí pracovníci	13
Pedagogičtí asistenci	4
Pracovníci úklidu a údržby	4
Kuchařky	2

Zdroj: STÁRKA, J. *Vnitřní řád DD Lety*. DD Lety, 2006. Str. 12.

4.2 Kasuistika Darina (Usnesení OS o vydání předběžného opatření)

Darina se narodila 7.2.1990. Jako 15ti letá byla umístěná v předchozím roce do zařízení pro výkon ústavní výchovy – dětského domova. Darina biologické rodiče nezná. Adoptivní rodina si dívku vzala v 15ti měsících z kojeneckého ústavu. Darina je s adopcí seznámena. Adoptivní rodiče se 5.11.2004 rozvedli, Darina byla svěřena do péče matky. Otcí bylo stanoveno výživné.

Adoptivní matka je vyučená prodavačka, nyní je v plném invalidním důchodu z důvodů psychického onemocnění (opakovaný pokus o sebevraždu léky). Od roku 1996 navštěvovala psychiatrickou ambulanci, od července 2005 je v ambulanci péči psychiatrické kliniky Kosmonosy. Matka byla jako dítě zneužívána otcem a poté znásilňována manželem. Darinu údajně zneužívala v raném dětství, v současné době stále probíhá vyšetřování ohledně zneužívání adoptivní dcery Dariny.

Adoptivní otec má základní vzdělání, pracoval jako řidič. Má potíže s alkoholem a drogami, je násilnické povahy. V současnosti je vážně nemocný, není schopen se sám o sebe postarat. Ve 12ti letech opakovaně zneužíval nezletilou Darinu. Dívka byla zněuzita již v 5ti letech. Od 9ti let začala experimentovat s marihuanou. Několikrát byla hospitalizována na detoxikačním oddělení psychiatrické léčebny Opařany.

V době posledního pobytu dívky v psychiatrické léčebně uzavřeli adoptivní rodiče znovu manželství. Materiální zabezpečení rodiny bylo dobré. Darina žila s adoptivními rodiči v rodinném domě. Hygienické podmínky byly v rodině vyhovující. Učení v průběhu devítileté docházky do školy nebylo prioritou, tudíž je značně neupevněné, projevují se velké nedostatky. Pozornost je nestálá, Darina je k výuce pasivní. Slovní zásoba se jeví dostatečná.

Ve výchově byli oba rodiče nedůslední, v rodině byly časté hádky, násilné chování otce. Dívka si vždy vybírala nevhodné kamarádky, rodiče se proti tomu nesnažili nijak bojovat, nepřipouštěli si možnost zněuzívání drog.

Městský úřad podal u okresního soudu dne 8.2.2006 návrh na vydání předběžného opatření dle § 76a o.s.ř. s tím, že Darina se nemůže vrátit do své rodiny, kde byla otcem, který je nemocen a sám o sebe se nemůže postarat, v minulosti zneužívána a kdy byla matkou, která má závažné psychické problémy, též zneužívána. Darina byla přechodně umístěna do Střediska výchovy a péče Klíčův, kam byla dopravena matkou na dobrovolný pobyt vzhledem k experimentům s marihuanou.

Soud po vyhodnocení rozhodných souvislostí dospěl k závěru, že jsou splněny podmínky dané ustanovením § 76a o.d.ř. Ze zjištění vyplynulo, že návrat nezletilé k rodině by

za současného stavu znamenal návrat dítěte do prostředí, které Darinu hluboce stresovalo a vedlo by ke zhoršení jejího psychického stavu, který je již tak vážně narušen. Je zde nebezpečí, že by došlo u nezletilé ke zpětnému zneužívání marihuany. Došlo by nepochybně k ohrožení jejího zdraví a vývoje osobnosti.

Soud má zato, že je ohrožován život a další vývoj nezletilé a proto je potřebné učinit rozhodný krok k její ochraně a proto rozhodl o jejím umístění do Diagnostického ústavu a dále dětského domova. K datu 9.2.2006 byla Darina do zařízení předána.⁸⁴

⁸⁴ Příloha I. - Usnesení OS o vydání předběžného opatření.

4.3 Kasuistika Miroslava (Rozsudek OS v trestním řízení mladistvých)

Miroslava se narodila 1.5.1990. Miroslavě je 17 let. V období předškolního věku se Mirka řádně rozvíjela a navštěvovala mateřskou školu, kde měla hodně kamarádů. Při nástupu ke školní docházce se pomaleji adaptovala a měla výrazné problémy ve výuce. Dívka byla umístěna do zařízení dětského domova v roce 2006. Pochází z neúplného manželství. Rodiče se rozvedli před osmi lety. Mirka zůstala v péči matky. Matka již delší dobu žije s novým partnerem. Ve vztahu mezi ním a Mirkou se v poslední době stupňovaly konflikty (vztah se stal konfliktním údajně až po 4 letech soužití matky s nevlastním otcem). Dívka reagovala agresivními, negativistickými reakcemi, odchody do party problematických vrstevníků či úniky z domova. Udává, že jí nevlastní otec často bil za maličkosti, zadával jí nepřiměřené množství úkolů.

Doma si dívka připadala nepřijatá, nevlastní otec jí často opakoval, že ji doma nechce. Matka bývala v ústraní, bezradná. Mirka má k matce kladný vztah, ale stejně jako nevlastního otce ji nerespektuje. S biologickým otcem se průběžně stýkají. Vlastní otec žije mimo rodinu u svých rodičů. K prarodičům Mirka ráda chodí. Nyní je vlastní otec ve výkonu trestu odnětí svobody na dobu dvou let (do října r. 2008). S nevlastním otcem Mirky má matka dceru Janu, nar. 2001, kterou často Mirka musela hlídat.

Kázeňskou problematiku Mirka začala vykazovat, až po příchodu nového druha matky. Neuznávala v něm autoritu a stále mu zdůrazňovala, že není jejím otcem. Ve školní docházce došlo k četné neomluvené absenci. Začátkem roku 2005 dvakrát utekla z domova a zdržovala se u kamarádky, která měla za sebou trestnou činnost.

Proti Mirce a její kamarádce bylo v létě zahájeno samostatné trestní stíhání.

1) V době od 12.7.2005 do 14.7.2005 vnikla děvčata po rozbití oken do rekreační chaty čp. 11, kde křídou dívky napsaly nápis „to máte za to!“. Dívky odcizily dětské vysílačky, montérky a boty. Zničením vybavení a zařízení chaty způsobily dívky majitelům škodu ve výši 13.750,- Kč.

2) V době od 12.7.2005 do 14.7.2005 vnikly Mirka s kamarádkou po rozbití okna do rekreační chaty čp. 17, odkud odcizily konzervy, alkoholické nápoje a další věci, vše v hodnotě 3.000,- Kč a násilným vniknutím způsobily majitelce škodu ve výši 1.600,- Kč.

Mirka byla obviněna :

že neoprávněně vnikla do domu jiného, přičemž překonala překážku, jejímž účelem je bránit vniknutí, přisvojila si cizí věc tím, že se jí zmocnila, a čin spáchala vloupáním, zničila a poškodila cizí věc tím, že se jí zmocnila. Čin spáchala vloupáním, zničila a poškodila cizí věc. Způsobila tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, tím spáchala pokračující provinění porušování domovní svobody podle § 238 odst. 238 odst. 1,2 tr. zák., pokračující provinění krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b) tr. zák., pokračující provinění poškozování cizí věci podle § 257 odst. 1 tr. zák.

Podle § 14 odst 1 za použití § 11 odst. 1 písm. a) ZSM se podmíněně upustilo od uložení trestního opatření.⁸⁵

Na základě takového chování podal kurátor pro mládež, odboru sociálně-právní ochrany dětí městského úřadu návrh na nařízení ústavní výchovy. Matka se k návrhu přidala. Okresní soud vydal předběžné opatření, kterým byla Mirka umístěna do diagnostického ústavu.⁸⁶ Po celkové diagnostice a po uplynutí lhůty tří měsíců bylo rozhodnuto rozsudkem okresního soudu o nařízení ústavní výchovy nad nezletilou a umístění Mirky do zařízení pro výkon ústavní výchovy - dětského domova rodinného typu.⁸⁷

⁸⁵ Příloha II.

⁸⁶ Příloha III.

⁸⁷ Příloha IV.

ZÁVĚR

Výchova má usilovat o to, aby podporovala vývoj osobnosti dítěte, rozvoj jeho schopností a vloh duševních, tělesných a v plné míře zvyšovala jeho možnosti. Musí připravovat dítě pro aktivní život v dospělosti, ve svobodné společnosti a zdůrazňovat u něho respekt ke svým rodičům, své identitě, svému jazyku a kulturním hodnotám právě tak, jako ke kultuře a hodnotám druhých.⁸⁸

Dítě potřebuje životní úroveň dostačující pro jeho rozvoj tělesný, duchovní, mravní a sociální.⁸⁹

Dítě má právo dosáhnout nejlepšího možného zdravotního stavu a využívat zdravotnických služeb.⁹⁰

Handicapované děti mají právo využívat vhodnou speciální péči, vzdělání a výchovu, která jim umožňuje žít důstojně plným a slušným životem. Dospět na co nejvyšší možný stupeň soběstačnosti a společenského zařazení.

Stát i ostatní organizace mají podporovat sociální zabezpečení, tedy sociálních záruky, ve prospěch dětí. V přípravě dítěte na aktivní život v dospělosti ve svobodné společnosti má dítě právo být vychováváno a také vzděláváno,⁹¹ přičemž se mají respektovat jeho práva a lidská důstojnost.

Zdravého rozvoje dítěte lze dosáhnout výchovou ke zdravému způsobu života. Jde o vedení dětí ke zdravým životním návykům a zdraví podporujícímu chování.

„Výchova je cílevědomým a záměrným vytvářením a ovlivňováním podmínek umožňujících optimální rozvoj každého jedince v souladu s individuálními dispozicemi a stimuluje jeho vlastní snahu stát se autentickou, vnitřně integrovanou a socializovanou osobností.“⁹²

Náš výchovný a vzdělávací systém, včetně školských zařízení pro výkon ústavní výchovy je dosti zatížen stylem výchovy, kdy se dítě nepřijímá jako subjekt, ale objekt formativního tlaku. Jen pomalu proniká do naší institucionalizované výchovy demokratický, či sociálně integrativní, též partnerský výchovný styl či přístup k dítěti. Tyto musí být zákonem kontrolovány a podkládány závaznými zákonnými normami.

⁸⁸ Úmluva o právech dítěte, Sdělení č. 104/1991 Sb. federálního ministerstva zahraničních věcí, čl. 29.

⁸⁹ Tamtéž, čl. 27.

⁹⁰ BŮŽEK A., MICHALÍK J. *Informatorium (nejen) o právech dítěte se zřetelem k otázkám výchovy a vzdělávání*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. s. 20.

⁹¹ Úmluva o právech dítěte, Sdělení č. 104/1991 Sb. federálního ministerstva zahraničních věcí, čl. 26.

⁹² PELIKÁN, J. *Výchova jako teoretický problém*. Ostrava: Amosium, 1995. s. 36.

Základní principy, na nichž výchova ve státě může být budována, jsou obsaženy především v zákoně o rodině. Pramenem právní úpravy vztahů dítěte s okolním světem a také závazně nejsilnějším prepisem je Úmluva o právech dítěte.

Jakkoliv se zdá, že vztahy uvnitř rodiny se brání relativně suché právní regulaci, praxe dokazuje opak. Mezi vztahy upravené rodinným právem řadíme zejména nejdůležitější právní normy, které upravují vztahy dítěte směrem k jeho ochraně:

- a) vztahy mezi rodiči a dětmi, jakož i vztahy mezi dalšími příbuznými,
- b) vztahy náhradní rodinné výchovy,
- c) vztahy sociálně – právní ochrany dětí a mládeže.

Povinnosti ochrany a péče dítěte poměrně přesně vystihuje charakter institutu. Ochrana je poskytována v oblasti sociálního práva a v jeho širším pojetí a zahrnuje prvky z oblasti práva sociálního zabezpečení, práva zdravotní péče, školského práva i jiných právních oborů.

Rozsah ochrany práv dítěte, poskytované zákonem o rodině, je definován relativně podrobně a rozpracován v navazujících předpisech. Kromě práv na zdravý vývoj a řádnou výchovu je zajištěna i ochrana jiných oprávněných zájmů dítěte. Vedle ochrany jmění dítěte umožňuje tato klauzule ochranu i dalších oprávněných zájmů, i když jejich další výčet se jistě bude měnit s vývojem celého právního systému státu. Zakotvení zásady ochrany jmění dítěte formou sociálně-právní ochrany dítěte je také významným prvkem modernizujícím pojetí ochrany práv dítěte v souladu s potřebami dnešní doby, kdy se tato otázka stává nanejvýš aktuální. Je důkazem interdisciplinárního charakteru soudobého rodinného práva a jeho výkladu, koordinace s prvky veřejnoprávními.

Sociálně-právní ochrana má své místo jak v oblasti prevence ohrožení zdravého vývoje dítěte, tak v okamžiku, kdy již došlo k zásahu do standardního stavu a kdy je třeba odstranit následky škodlivé pro vývoj dítěte a obnovit původní harmonický stav pozitivní pro vývoj dítěte.

Problematiku použití právních norem je vždy nutno definovat v závislosti na konkrétní okolnosti každého případu. V této otázce je nepochybné zaujmout citlivý a odpovědný přístup, což vždy vyžaduje nasazení a pečlivost dostatečně kvalifikovaných a zkušených pracovníků pro práci v dětském domově, obzvláště v sociální práci. Sociálně-právní ochrana dítěte ukládá těmto pracovníkům povinnost aktivního působení, kdy zajišťují podklady

a dokumentaci dětí, rovněž povinnost zásahu, kdy jsou povinni učinit opatření.⁹³ V této oblasti se jeví jako účinná spolupráce veřejnoprávních orgánů obcí a příslušných soudů a to zejména v oblasti přijímání podnětů k učinění příslušných opatření. Podmínkou možnosti využití právních norem ve prospěch dítěte je spolupráce všech zúčastněných subjektů, včetně rodiny.

Ve věci rozvoje dětí, umístěných v ústavní péči je okruh oprávněných osob jednat ve prospěch dětí poměrně široký a profesionálně vybavený informacemi, vzděláním a zkušenostmi. Pokud se zájem dítěte má stát prvořadý a splňovat cíle výchovy a blaha dítěte, je potom věcí každého občana oprávněně upozornit na nepříznivé podmínky pro výchovu, vzdělávání a všestranný vývoj nezletilých dětí, a chránit tak jejich zájmy.

Zpracováním souhrnu jednotlivých právních norem aplikovaných k určitým úkonům, které jsou v průběhu ústavní výchovy velmi potřebné, jsem rámcově zmapovala celek nejčastěji užívaných předpisů a jejich problematiku v praktickém použití ve výchově a ochraně dětí umístěných v ústavní péči dětského domova.

⁹³ MAYEROVÁ, Z., ŠTOVÍČEK, J. *Zákon o rodině s komentářem*. Praha: CODEX Bohemia, 1998. s. 79.

Seznam použitých zdrojů:

BŮŽEK, A., MICHALÍK J. *Informatorium (nejen) o právech dítěte se zřetelem k otázkám výchovy a vzdělávání*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. 170 s. ISBN 80-244-0054-5.

BRIERLEY, J. *Sedm prvních let života rozhoduje*. [překlad z angličtiny Karel Balcar] 2. vyd. Praha: Portal, 2000. 111 s. ISBN 80-7178-484-2.

ČECHOVÁ, V., MELLANOVÁ, A. *Psychologie a pedagogika pro střední zdravotnické škola a pro obory sociální*. Vimperk: Akcent, 1999. 143 s. ISBN 80-86022-42-0.

DVOŘÁK, J., KINDL, M. *Pocta Martě Knappové k 80. narozeninám*. Praha: ASPI, 2005. 472 s. ISBN 80-7357-133-1.

HADERKA, J. *Aktuální otázky rodinného práva*. Brno: Masarykova univerzita, 1993. 16 s. ISBN 80-210-0653-6.

HOLUB, M., NOVÁ, H., HYKLOVÁ, J. *Zákon o rodině: Komentář a předpisy související*. 7. vydání. Praha: Linde, 2005. 748 s. ISBN 80-7201-517-6.

HRUŠÁKOVÁ, M. *Dítě, rodina, stát: Úvahy nad právním postavením dítěte*. Brno: Masarykova univerzita, 1993. 160 s. ISBN 80-210-0694-3.

HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ Z. *České rodinné právo*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2001. 384 s. ISBN 80-210-2706-1.

KINDL, M. *Činnost veřejné správy: obecná část správního práva*. Plzeň: Vydavatelství Západočeské univerzity, 1998. 115 s. ISBN 80-7082-468-9.

KOHOUTEK, R. *Základy užití psychologie*. Brno. Cerm, 2002. 544 s. ISBN 80-214-2203-3.

KRAUSOVÁ, L., NOVOTNÁ, V. *Sociálně-právní ochrana dětí*. Praha: ASPI, a.s., 2006. 228 s. ISBN 80-7357-214-1.

KRÁLÍČKOVÁ, Z. *Rodinné právo v otázkách a odpovědích*. Praha: Computer Press, 2000. 112 s. ISBN 80-7226-365-X.

MATĚJČEK, Z., DYTRYCH, Z. *Krizové situace v rodině očima dítěte*. Praha: Grada, 2006. 128 s. ISBN 80-247-0332-7.

MATES, P. *Ochrana osobních údajů*. Praha: Karolinum, 2002. 73 s. ISBN 80-246-0469-8.

MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003. 288 s. ISBN 80-7178-549-0.

MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. 384 s. ISBN 80-7178-548-2.

MATOUŠEK, O. *Ústavní péče*. Praha: SLON, 1995. 138 s. ISBN 80-85850-08-7.

- MATOUŠEK, O. *Základy sociální práce*. Praha: Portál, 2001. 312 s. ISBN 80-7178-473-7.
- MAYEROVÁ, Z., ŠTOVÍČEK, J. *Zákon o rodině s komentářem: Zákon č. 94/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů*. Praha: CODEX Bohemia, 1998. 248 s. ISBN 80-85963-84-1.
- NAKONEČNÝ, M. *Základy psychologie*. Praha: Academia, 1998. 592 s. ISBN 80-200-0689-3.
- PADRNOS, J. a kol. *Právní postavení mladistvých*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2004. 256 s. ISBN 80-86432-82-3.
- PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova: teorie a praxe – výzkum*. Praha: ISV, 2001. 211 s. ISBN 80-85866-72-2.
- PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky*. Praha: Portál, 2000. 272 s. ISBN 80-7178-399-4.
- RADVANOVÁ, S. – ZUKLÍNOVÁ, M. *Kurs občanského práva – instituty rodinného práva*. Praha: C. H. Beck, 1999. 227 s. ISBN 80-7179-182-2.
- RHEINWALDOVÁ, E. *Rodičovství není pro každého*. Praha: MOTTO, 1992. 175 s. ISBN 80-901338-4-3.
- RICHTEROVÁ, N. *Nová právní úprava Zákona o rodině na Slovensku*. In DVOŘÁK, J., KINDL, M. *Pocita Martě Knappové k 80. narozeninám*. Praha: ASPI, 2005. 472 s. ISBN 80-7357-133-1.
- RYANOVÁ, A. *Linka důvěry o rodičích*. Praha: NLN, 1996. 168 s. ISBN 80-7106-171-9.
- RÝDL, K. *Inovace školských systémů*. Praha: ISV nakladatelství, 2003. 281 s. ISBN 80-86642-17-8.
- ŠRAJER, J., RYNEŠOVÁ, M., FELDMANN, V. *Život z víry*. 2. vydání. České Budějovice: Teologická fakulta Jihočeské univerzity, 2005. 353 s. ISBN 80-7040-809-X.
- VOCILKA, M. *Dětské domovy v České republice. (Charakteristika jednotlivých dětských domovů)*. Praha: Aula ve spolupráci s MŠMT ČR, 1999. 268 s. ISBN 80-902667-6-2.

Zákony a právní normy:

Social protection in Member states of the EU, EEA and Switzerland. Luxemburg:European Commission, 1. May, 2004. ISBN 92-894-8469-1. ISSN 1680-421X.

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. In Úplné znění, číslo: 592. Podle stavu k 20.11.2006. Ostrava: Sagit, 2006. s.161. ISBN 80-7208-598-0.

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině. In Úplné znění, číslo 592. Podle stavu k 20.11.2006. Ostrava : Sagit, 2006. s. 161. ISBN 80-7208-598-0.

Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodněprávní ochraně dítěte, ve znění pozdějších předpisů. In Úplné znění, číslo 592. Podle stavu k 20.11.2006. Ostrava: Sagit, 2006. s. 161. ISBN 80-7208-598-0.

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů. In HOLUB, M., NOVÁ, H., HYKLOVÁ, J. *Zákon o rodině: Komentář a předpisy souvisící*. 7. vydání. Praha: Linde, 2005. 748 s. ISBN 80-7201-517-6.

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. In HOLUB, M., NOVÁ, H., HYKLOVÁ, J. *Zákon o rodině: Komentář a předpisy souvisící*. 7. vydání. Praha: Linde, 2005. 748 s. ISBN 80-7201-517-6.

Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů (Výňatek). In HOLUB, M., NOVÁ, H., HYKLOVÁ, J. *Zákon o rodině: Komentář a předpisy souvisící*. 7. vydání. Praha: Linde, 2005. 748 s. ISBN 80-7201-517-6.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. In Sborník úplných znění „Zákony/II/2000. Olomouc: PORADCE, s.r.o. 1999. 576 s. ISSN 1211-2437.

Ústava České republiky. In Úplné znění č. 368 podle stavu k 14.2.2003. Ostrava: Sagit, 2003. 192 s. ISBN 80-7208-354-6.

Úmluva o právech dítěte, Sdělení č. 104/1991 Sb. federálního ministerstva zahraničních věcí, čl. 26. In HOLUB, M., NOVÁ, H., HYKLOVÁ, J. *Zákon o rodině: Komentář a předpisy souvisící*. 7. vydání. Praha: Linde, 2005. 748 s. ISBN 80-7201-517-6.

Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000.

Příspěvky v seriálových publikacích:

VANÍČEK, Z. EU : doporučení nového rámce ochrany nezletilých osob a lidské důstojnosti. *Právní zpravodaj*, 2007, ročník VIII., č. 3, s. 14 – 15.

Elektronické dokumenty:

NĚMCOVÁ, B. Domy na půli cesty pomáhají hledat cestu k dospělosti. *Mladá fronta dnes* [online]. 2004-07-24. [cit. 2007-04-04]. Dostupné na WWW: <<http://www.civilia.cy/media.html>>

ŠVANCAR, R. Změny ve výchovných zařízeních půjdou pomaleji. *Učitelské noviny* [online]. 2006, č. 3 [cit. 2006-12-27]. Dostupné na WWW: <http://www.ucitelskenovinz.cz/obsah_clanku.php?Vydani=33&rok=03&odkay=zmeny>

RŮŽIČKA, M. Aktuální problémy zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. *Státní zastupitelství* [online]. 2005, č. 7 [cit. 2006-12-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.sagit.cz/pages/prehlrub.asp?cd=312&tzp=c>>

RÁKOS, M. Výzkum – výsledky dotazování institucí pečujících o děti 0-5 let. [online]. Aš: *Nadace Terezy Maxové*, posl. aktualizace 2006 [cit. 2007-04-04]. Dostupné na WWW: <<http://www.czech-in.cz/30minut/Vyzkum.aspx>>

Veřejný ochránce práv - ombudsman. Nové povinnosti veřejného ochránce práv, účinné od 1.1.2006 [online]. Praha: *Informační materiál veřejného ochránce práv*, posl. aktualizace říjen 2005 [cit. 2006-11-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.ochrance.cz/dokumenty/dokument.php?back=/cinnost/ochrana.php&doc>>

Poradna pro děti a mládež – oddělení sociální prevence. *Sledování výkonu ústavní výchovy*. [online]. Ostrava: Oddělení sociálně-právní ochrany dětí při ÚMOB. Ostrava-Jih, posl. aktualizace září 2006 [cit. 2006-12-16]. Dostupné na WWW: <http://www.ovajih.cz/view_list.php?section=35>

Nepublikované texty:

ŘEZNÍČEK, T. *Výroční zpráva DD Lety 2006*. Lety: DD, 2007. 21 s.

STÁRKA, J. *Vnitřní řád DD Lety*. Lety: DD, 2006. 20 s.

Seznam příloh:

Příloha I.

Usnesení okresního soudu o vydání předběžného opatření.

Příloha II.

Usnesení okresního soudu o zahájení řízení nařízení ústavní výchovy.

Příloha III., III. a, III. b

Rozsudek okresního soudu o nařízení ústavní výchovy.

Příloha IV., IV.a

Rozsudek okresního soudu v trestním řízení mladistvých.

PŘÍLOHY

Příloha I. (Usnesení OS o vydání předběžného opatření)

Toto rozhodnutí je předběžně vykonatelné
dnem jeho vydání, tj. 9.2.2006
V Litoměřicích dne 9.2.2006
Za správnost :

O Nc 2302/2006

U S N E S E N Í

Okresní soud v Litoměřicích rozhodl předsedou senátu, JUDr. Jaroslavem Svobodou, ve věci péče o nezletilou XX, nar. 7.2.1990, bytem Roudnice nad Labem, Na , dcery Růženy X, nar. 2.1.1965 a Miroslava X, nar. 21.2.1959, oba bytem Roudnice nad Labem, Na 750,

o návrhu Městského úřadu Roudnice nad Labem na vydání předběžného opatření podle § 76a zákona č. 99/63 Sb., o.s.ř. ve znění pozdějších předpisů,

t a k t o :

Nezletilá XX nar. 7.2.1990, se p ř e d á v á do péče Dětského diagnostického ústavu, střediska výchovné péče, základní školy, mateřské školy a školní jídelny v Liberci, U Opatrovny 3.

O d ů v o d n ě n í

Městský úřad Roudnice nad Labem podal u zdejšího soudu dne 8.2.2006 návrh na vydání předběžného opatření dle § 76a o.s.ř. s tím, že XX se nemůže vrátit do své rodiny, kdy byla otcem, který je nemocen a sám se o sebe nemůže postarat, v minulosti zneužívána a kdy byla matkou, která má závažné psychické problémy, též zneužívána.

XX se nachází ve Středisku výchovy a péče Klíčov, v Kostelci nad Labem od 14.12.2005, kam byla dodána matkou a jde o dobrovolný pobyt, z kterého může být kdykoliv matkou odvedena. Pobyt byl prodloužen do 28.2.2006. XX kontakt s matkou odmítá, má strach z návratu domů. XX má navíc problém s kouřením marihuany, s jejím nadměrným denodenním užíváním.

Soud po vyhodnocení rozhodných souvislostí dospěl k závěru, že jsou splněny podmínky dané ustanovením § 76a o.s.ř. Ze zjištění vyplývá, že návrat nezletilé k rodině by za současného stavu znamenal její návrat do prostředí, které ji hluboce stresovalo a vedlo by ke zhoršení jejího psychického stavu, který je již tak vážně narušen a je tu i nebezpečí, že by došlo u nezletilé ke zpětnému zneužívání marihuany. Došlo by nepochybně k ohrožení jejího zdraví a vývoje osobnosti. Soud má zato, že je ohrožován život a další vývoj nezletilé a proto je potřebné učinit rozhodný krok k její ochraně a proto rozhodl o jejím umístění do Diagnostického ústavu v Liberci.

P o u ě n í : Proti tomuto usnesení lze podat odvolání do patnácti dnů ode dne jeho doručení ke Krajskému soudu v Ústí nad Labem, prostřednictvím Okresního soudu Litoměřice.

Usnesení je vykonatelné dnem vyhotovení. Případné odvolání nemá odkladný účinek.

V Litoměřicích dne 9.2.2006

Za správnost vyhotovení
Vašáková

JUDr. Jaroslav SVOBODA v.r.
předseda senátu

Číslo jednací: P 109/2004-19

U S N E S E N Í

Okresní soud v Litoměřicích rozhodl předsedkyní senátu Mgr. Kateřinou Horákovou jako samosoudkyní **ve věci péče o nezletilou I** XX , nar. 7.2.1990, dceru Růženy X bytem Roudnice nad Labem, I 750 a Miroslava X bytem Roudnice nad Labem, Na 750

t a k t o :

Soud zahajuje řízení o nařízení ústavní výchovy u nezletilé XX nar. 7.2.1990.

O d ů v o d n ě n í :

Usnesením Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 9.2.2006 č.j. 0 Nc 2302/2006-8 byla nezletilá X dle ustanovení § 76a o.s.ř. předána do péče Dětského diagnostického ústavu v Liberci, když návrat nezletilé k rodině znamenal zhoršení jejího psychického stavu. Nezletilá XX v uvedené době se nacházela ve Středisku výchovy a péče Klíčův v Kostelci nad Labem, a to od 14.12.2005. Jednalo se o dobrovolný pobyt. Nezl. XX odmítala kontakt s matkou, měla strach z návratu domů, navíc měla problém s kouřením marihuany s jejím nadměrným každodenním užíváním. Otec dítěte je nemocen, nemůže se sám o sebe postarat. K matce se nezletilá vrátit nechtěla. Soud uzavřel, že návrat nezletilé do prostředí, které ji hluboce stresovalo a vedlo ke zhoršení jejího psychického stavu, který je již tak vážně narušen, by znamenal ohrožení zdraví nezletilé a vývoje její osobnosti. Vzhledem ke všem výše uvedeným skutečnostem soud proto zahájil v souladu s ustanovením § 81 o.s.ř. řízení o nařízení ústavní výchovy u nezl. XX maje za to, že zahájení řízení o tomto krajním výchovném opatření je v současné době zcela jednoznačně namístě, když je potřeba učinit rozhodný krok k ochraně zdraví a dalšího zdravého vývoje nezletilé. Nařízení samotné ústavní výchovy pak bude předmětem dalšího dokazování.

P o u ě n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e n í** odvolání přípustné.

V Litoměřicích dne 3. března 2006

Za správnost vyhotovení :
Hana Škeříková

Mgr. Kateřina Horáková, v.r.
předsedkyně senátu

Toto rozhodnutí nabylo právní moci
dne 24. 6. 2006

OKRESNÍ SOUD V LITOMĚŘICÍCH

dne 25. 10. 2006

MĚSTSKÝ ÚŘAD ROUDNICE n. L., okres Litoměřice	
Došlo dne - 8 - 06 - 2006	Přiděl. oddělení znak:
Č.j. 10669 Příl.:	

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Okresní soud v Litoměřicích rozhodl dne 19.4.2006 předsedkyní senátu Mgr. Kateřinou Horákovou jako samosoudkyní ve věci péče o nezletilou **XX**, nar. 7.2.1990, zastoupenou Městským úřadem v Roudnici nad Labem jako kolizním opatrovníkem, dceru Růženy **X** a Miroslava **X** oba bytem Roudnice nad Labem, Na 750

o nařízení ústavní výchovy

t a k t o :

I. U nezletilé **XX**, nar. 7.2.1990 se nařizuje ústavní výchova.

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Usnesením Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 3.3.2006 č.j. P 109/2004 – 19 bylo zahájeno řízení o nařízení ústavní výchovy u nezletilé **XX** neboť tato byla na základě usnesení Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 9.2.2006 č.j. 0 Nc 2302/2006 – 8 v souladu s ustanovením § 76a o.s.ř. předána do péče Dětského diagnostického ústavu v Liberci, když návrat nezletilé k rodině by znamenal zhoršení jejího psychického stavu. Matka s nařízením ústavní výchovy souhlasila. Jednáno bylo v nepřítomnosti otce. Opatrovník se k tomuto řešení připojil.

Po provedeném řízení má soud za prokázané, že rozsudkem Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 28.1.2004 č.j. 1 Nc 1855/2003-11 byla nezletilá **XX** pro dobu před i po rozvodu svěřena do výchovy své matky a otci bylo určeno výživné 900,-Kč měsíčně. Rozsudek nabyt právní moci dnem 2.3.2004. Rodiče byli rozvedeni rozsudkem Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 14.10.2004 č.j.

Příloha III. a)

10 C 209/2004-13, který nabyl právní moci dnem 5.11.2004. V současné době jsou však rodiče nezletilé opět manžely, manželství bylo uzavřeno, jak vyplynulo z oddacího listu, dne 10.2.2006. Nezletilá XX byla na základě usnesení Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 9.2.2006 č.j. 0 Nc 2302/2006-8 předána do péče Dětského diagnostického ústavu v Liberci, když nezletilá odmítala kontakt se svou matkou, měla strach z návratu domů, navíc měla problém s kouřením marihuany, s jejím nadměrným každodenním užíváním. Otec nezletilé je nemocen, nemůže se o ni sám postarat. Návrat nezletilé do prostředí, které ji hluboce stresovalo by znamenal zhoršení jejího psychického stavu, ohrožení zdraví a duševního vývoje nezletilé, proto tato byla v souladu s ustanovením 76a o.s.ř. předána do péče výše uváděného diagnostického ústavu. Matka potvrdila, že problémy s nezletilou vznikaly již ve 4. třídě, kdy začala kouřit trávu, kradla doma zlato, cigarety, cennosti a podobně, měla výkyvy v chování, byla veselá, pak zase agresivní, později začala nadměrně užívat marihuanu. Ze zprávy kolizního opatrovníka má soud za prokázané, že psychické problémy nezletilé trvají již řadu let, byla několikrát dobrovolně hospitalizována v dětských léčebnách, léčila se i z drogové závislosti, neboť začala nadměrně užívat marihuanu. Nezletilá rovněž obvinila svou matku pro pohlavní zneužívání. Přestože problémy nezletilé XX trvají řadu let, matka je začala řešit až v roce 2005, často se matka zabývá svojí minulostí a zatahuje do ní i XX což je příčinou častých sporů mezi nimi. Vypořádání s minulostí je zejména závažný problém matky. Matka s dcerou v současné době komunikují omezeně, písemně a telefonicky, matka na návštěvu za dcerou zatím jet nechce, má jí za zlé, že jí obvinila z pohlavního zneužívání. Rovněž matka je v péči psychiatra, je medikována, její psychický stav je závažný. Otec je nemocen, je ve velmi vážném zdravotním stavu. Návrat nezletilé do rodinného prostředí není vhodný, je velmi pravděpodobné, že by se XX při této značné psychické zátěži vrátila zpět k užívání marihuany, čímž by byl značně ohrožen její zdravý vývoj. Vztahy v rodině jsou natolik narušené, že jediným východiskem je nařízení ústavní výchovy. Matka je poživatelkou plného invalidního důchodu, tento jí náleží ve výši 7.218,-Kč, příjmy otce soudu doloženy nebyly, proto bylo řízení o určení výživného vyloučeno k samostatnému projednání.

Podle § 46 odst. 1 zákona o rodině jestliže je výchova dítěte vážně ohrožena nebo vážně narušena a jiná výchovná opatření nevedla k nápravě anebo jestliže z jiných závažných důvodů nemohou rodiče výchovu dítěte zabezpečit může soud nařídit ústavní výchovu nebo dítě svěřit do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Jestliže je to v zájmu nezletilého nutné, může soud nařídit ústavní výchovu nebo svěřit dítě do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc i v případě, že jiná výchovná opatření nepředcházela. Z důležitých důvodů může soud prodloužit ústavní výchovu až na jeden rok po dosažení zletilosti.

Po zhodnocení všech provedených důkazů soud dospěl k závěru, že jsou splněny hmotné právní podmínky dané ustanovením § 46 zákona o rodině, neboť jiné východisko než nařízení ústavní výchovy v daném případě nepřichází v úvahu. Nezletilá XX je již od února roku 2006 na základě předběžného opatření vydaného v souladu s ustanovením § 76a o.s.ř. v péči diagnostického ústavu, neboť byl vážně ohrožen a narušen vývoj nezletilé. Z provedeného dokazování zcela jednoznačně vyplývá, že s dítětem jsou problémy již řadu let, rodiče v podstatě psychické problémy nezletilé XX nezvládají, situace vyústila tak daleko, že nezletilá začla nadměrně užívat marihuanu, je vyšetřována pro provinění krádeže a poškozování cizí věci. Matku obvinila z pohlavního zneužívání. Otec nezletilé je ve velmi vážném zdravotním stavu, matku nezletilá odmítá, do rodiny se vrátit nechce. Za dané situace je soud toho názoru, že je jednoznačně na místě přistoupit k tomuto krajnímu výchovnému opatření, neboť do rodinného prostředí se nezletilá s ohledem na veškeré výše uvedené důvody vrátit nemůže, neboť rodinné prostředí je pro dítě značně stresující, nezletilá měla ve svém chování značné výkyvy, nadměrně užívala marihuanu, v současné době je vyšetřována i pro provinění, krádeže a poškozování cizí věci. Nařízení ústavní výchovy je tedy na místě, a proto soud rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

Výrok o náhradě nákladů řízení vychází z ustanovení § 146 odst. 1 písm. a) o.s.ř.

37

P o u ě n í : Proti tomuto rozhodnutí lze podat odvolání do 15 dnů ode dne jeho doručení ke Krajskému soudu v Ústí nad Labem prostřednictvím soudu podepsaného

V Litoměřicích dne 19. dubna 2006

Za správnost vyhotovení:
Jana Pátková

Mgr. Kateřina Horáková, v.r.
samosoudkyně

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Okresní soud v Litoměřicích rozhodl dne 2. 10. 2006 při hlavním líčení samosoudkyní JUDr. Alexandrou Šetkovou, t a k t o :

ml. XX

nar. 7. 2. 1990 v Děčíně, trvale bytem Roudnice n. L., Na F 750, okr.
Litoměřice, t.č. Dětský domov Lety, Pražská 151, Dobřichovice,

je v i n n a , ž e

společně s další mladistvou, jejíž trestní stíhání je vedeno samostatně, v chatářské kolonii v katastru v obce Stádlec, okr. Tábor,

- 1) v době od 12. 7. 2005 do 14. 7. 2005 vnikly po rozbití oken do rekreační chaty čp. 11, kde křídou napsaly nápis „TO MÁTE ZA TO“! a odcizily dětské vysílačky, montérky a boty; zničením vybavení a zařízení chaty způsobily manželům Láznovským škodu ve výši 13.750,- Kč,
- 2) v době od 12. 7. 2005 do 14. 7. 2005 vnikly po rozbití okna do rekreační chaty čp. 17, odkud odcizily konzervy, alkoholické nápoje a další věci, vše v hodnotě 3.000,- Kč a násilným vniknutím způsobily Miladě Fírtové, nar. 18. 1. 1944, škodu ve výši 1.600,- Kč,

t e d y : - neoprávněně vnikla do domu jiného, přičemž překonala překážku, jejímž účelem je zabránit vniknutí,

- přisvojila si cizí věc tím, že se jí zmocnila, a čin spáchala vloupáním a zničila a poškodila cizí věc a způsobila tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou,

t í m s p á c h a l a

pokračující porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1, 2 tr. zák.,

Příloha IV.a)

pokračující provinění krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b) tr. zák.,

pokračující provinění poškozování cizí věci podle § 257 odst. 1 tr. zák.,

Podle § 14 odst. 1 za použití § 11 odst. 1 písm. a) ZSM se podmíněně **u p o u š t í** od uložení trestního opatření.

Podle § 14 odst. 2 ZSM se **s t a n o v u j e** zkušební doba v trvání **1 (j e d n o h o) r o k u**.

Podle § 228 odst. 1 tr. ř. je mladistvá **p o v i n n a** zaplatit na náhradu škody poškozené České pojišťovně a.s., se sídlem Spálená 75/16, Praha 1, částku 4.600,- Kč.

Podle § 229 odst. 2 tr. ř. se poškozená Česká pojišťovna a.s. **o d k a z u j e** se zbytkem nároku na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Podle § 314d odst. 3 tr. ř. rozsudek neobsahuje odůvodnění, neboť se státní zástupkyně i mladistvá vzdaly práva odvolání.

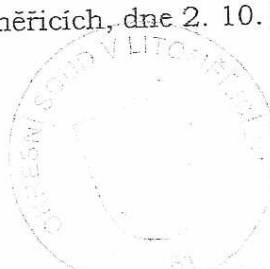
P o u č e n í :

Proti tomuto rozhodnutí je opravným prostředkem odvolání, které má odkladný účinek. Případné odvolání je třeba podat do osmi dnů od doručení písemného vyhotovení opisu rozsudku ve dvojím vyhotovení, ke Krajskému soudu v Ústí n. L. prostřednictvím zdejšího soudu. Rozsudek může odvoláním napadnout státní zástupce pro nesprávnost kteréhokoliv výroku, obžalovaný pro nesprávnost výroku, který se ho přímo dotýká, zúčastněná osoba pro nesprávnost výroku o zabránění věci, poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody, pro nesprávnost výroku o náhradě škody, osoba oprávněná napadat rozsudek pro nesprávnost některého jeho výroku, může jej také napadat proto, že takový výrok učiněn nebyl, jakož i pro porušení ustanovení o řízení předcházejícím rozsudku, jestliže toto porušení mohlo způsobit, že výrok je nesprávný nebo že chybí. Odvolání musí být v uvedené lhůtě nebo v další lhůtě k tomu stanovené předsedou senátu soudu prvního stupně podle § 251 tr. ř. také odůvodněno tak, aby bylo patrné, v kterých výrocích je rozsudek napadán a jaké vady jsou vytýkány rozsudku nebo řízení, které rozsudku předcházelo. Státní zástupce je povinen v odvolání uvést, zda je podává, byť i zčásti ve prospěch nebo v neprospěch obviněného. Odvolání lze opřít o nové skutečnosti a důkazy.

Odvolání nemůže podat ten, kdo se tohoto práva výslovně vzdal.

V Litoměřicích, dne 2. 10. 2006

Za správnost vyhotovení:
Hásová K.

JUDr. Alexandra Šetková, v.r.
samosoudkyně

Abstrakt

Legislativa ústavní výchovy dětského domova

ŘEPÁSKOVÁ, D. *Legislativa ústavní výchovy dětského domova. Popis používaných právních norem v procesu ústavní výchovy, důležitých pro ochranu práv dítěte.* České Budějovice 2007. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Mgr. Kateřina Hyková.

Klíčové pojmy: právní norma, legislativa, ochrana zájmu dítěte, ústavní výchova, ochranná výchova, diagnostický ústav, výchovný ústav, dětský domov se školou, dětský domov, plné přímé zaopatření, správní řízení, rodina, opuštění – dětského domov.

Práce se specializuje na problematiku v oblasti práv dětí umístěných do dětského domova. Zabývá využitím dostupné legislativy k ochraně dětí, které nemohou z různých důvodů vyrůstat a být vychovávány v primární rodině.

Teoretická část charakterizuje dostupné závazné právní normy v České republice, které zajišťují ochranu práv dětí a bezpečí pro nezletilé, kterých se ústavní výchova týká. Dále popisuje zmíněné typy zařízení, zabývá se možnostmi dětí, které procházejí procesem rozhodnutí o umístění a nástupu do výkonu ústavní výchovy. Teoretická část obsahuje přehled úkonů při přijetí, průběhu pobytu a opuštění dětského domova.

Praktická část obsahuje strukturu zařízení Dětského domova Lety. Cílem práce je především ukázat aplikovanou právní normu na konkrétním příkladu dvou kasuistik klientů Dětského domova. V zařízení dětského domova je práce s dětmi mimořádně důležitá pro rozvoj osobnostního růstu nezletilého, ale především získání pocitu bezpečí, k jehož vytvoření slouží a jsou závazné jednotné zákony a jejich dodržování na celém území České republiky. Je – li práce s dětmi vykonávána profesionálně s láskou a je podpořena kvalitní legislativou, vytváří dobrou zachytnou síť pro děti, které jsou ve společnosti ohrožené sociálními, či jinými nepříznivými skutečnostmi.

Abstract

Legislation of institutional upbringing in children's homes

ŘEPÁSKOVÁ, D. *Legislation of children's home institutional upbringing. Description of legal standards used in the process of institutional upbringing which are essential for child rights protection.* České Budějovice 2007. Bachelor's work. South-bohemian University of České Budějovice. Faculty of Theology. Department of Practical Theology. Work Leader: K. Hyková.

Key words: legal standard, legislation, child rights protection, institutional upbringing, protective education, diagnostic institute, education institute, children's home with school, children's home, full direct board and lodging, administrative procedure, family, leaving the children's home.

This work has focused on rights of children placed in children's homes. It deals with use of available legislation for protection of children who for various reasons cannot be brought up in primary family.

Theoretical part of the work characterizes available binding legal standards in the Czech Republic which ensure protection of children's rights and safety of minors and teenagers who are subject to institutional care. It further describes aforementioned types of institutions, it deals with options of children who pass through the process of decision about placement and entry to institutional upbringing. Theoretical part includes summary of acts during entry, duration of education and leaving the children's home.

Practical part of this work presents the structure of the Children's home in Lety. The purpose of the work is to present an applied legal standard on a specific case of two case reports of Children's home clients. Work with the children in the children's home institution is essential for personal growth of the minors and teenagers but first of all for gaining the feeling of safety which should be ensured by binding uniform laws and their observation on the whole territory of the Czech Republic. If the work with children is done professionally and with love and if it is supported by high-quality legislation then it forms good social safety net for the children who are endangered as a result of social or other adverse circumstances.

